

Ds 2004:42

Registerkontroll inom förskoleverksamhet, skola och skolbarnsomsorg

REGERINGSKANSLIET

Utbildningsdepartementet

SOU och Ds kan köpas från Fritzes kundtjänst. För remissutsändningar av SOU och Ds svarar Fritzes Offentliga Publikationer på uppdrag av Regeringskansliets förvaltningsavdelning.

Beställningsadress:
Fritzes kundtjänst
106 47 Stockholm
Orderfax: 08-690 91 91
Ordertel: 08-690 91 90
E-post: order.fritzes@nj.se
Internet: www.fritzes.se

Svara på remiss. Hur och varför. Statsrådsberedningen, 2003.
– En liten broschyr som underlättar arbetet för den som skall svara på remiss.

Broschyren kan beställas hos:
Information Rosenbad
Regeringskansliet
103 33 Stockholm
Fax: 08-405 42 95
Telefon: 08-405 47 29
www.regeringen.se/propositioner/sou/pdf/remiss.pdf

Tryckt av Elanders Gotab AB
Stockholm 2004

ISBN 91-38-22208-6
ISSN 0284-6012

Förord

Den 3 februari 2004 har jag getts i uppdrag av chefen för Utbildningsdepartementet, statsrådet Östros, att se över vilka personkategorier som bör omfattas av lagstiftningen om registerkontroll av personal inom förskoleverksamhet, skola och skolbarnsomsorg. Uppdraget har varit att analysera vilka konsekvenser det skulle få om regleringen förändrades så att ytterligare personkategorier skulle komma att omfattas av lagstiftningen på området. Om skäl till förändringar skulle anses föreligga har uppdraget även omfattat att lämna nödvändiga författningsförslag.

Under utredningstiden har jag tagit del av utredningar och rapporter på området samt inhämtat information på Internet. Jag har även haft kontakt med representanter för de olika verksamheter som utredningen omfattar för att få erforderlig kunskap på området, liksom med ett antal rektorer eller andra verksamhetsledare för förskolor, skolor och skolbarnsomsorgen. Jag har vidare haft kontakt med Arbetsmarknadsstyrelsen, Högskoleverket och representanter för ett antal universitet och högskolor med lärarutbildning. Samråd har ägt rum med Rikspolisstyrelsen, Statens skolverk och Svenska Kommunförbundet.

Täby i augusti 2004

Ylva Myhrberg
Rådman

Innehållsförteckning

1	Sammanfattning	5
2	Författningsförslag	7
	Förslag till Lag om ändring i lagen (2000:873) om registerkontroll av personal inom förskoleverksamhet, skola och skolbarnsomsorg.	7
3	Bakgrund och nuvarande bestämmelser	11
4	Skolverkets rapport	13
5	Uppdraget	15
6	Allmänna utgångspunkter	17
7	Personkategorier som idag inte omfattas av lagen om registerkontroll	23
7.1	Anställda hos andra arbetsgivare samt liknande personkategorier	24
7.2	Högskolestudenter i lärarutbildningen	37
7.3	Elever från grund- eller gymnasieskola eller motsvarande	42
7.4	Arbetsmarknadspraktikanter	42
8	Förslag till ändrade regler	45
9	Konsekvenser	47

10	Andra åtgärder än registerkontroll	51
11	Författningskommentarer	55
Bilaga 1	Promemoria 2004-02-03	57

1 Sammanfattning

Lagen (2000:873) om registerkontroll av personal inom förskoleverksamhet, skola och skolbarnsomsorg trädde ikraft den 1 januari 2001. Lagen innebär att en särskild lämplighetsprövning av personal inom de berörda verksamheterna skall ske då någon erbjuds en anställning. Prövningen går till på så sätt att utdrag ur polisens belastningsregister visas upp för den som erbjudit anställningen. Registerkontrollen avser alla slag av anställningar inom förskoleverksamhet, skola och skolbarnsomsorg och gäller oavsett om verksamheten bedrivs i offentlig regi eller enskilt. Arbetsgivaren är skyldig att utföra registerkontrollen men det är den arbetssökande själv som skall inhämta registerutdraget, vars innehåll är begränsat till uppgifter om sexualbrott och barnpornografibrott samt vissa andra brott som innebär allvarliga kränkningar av andra människor som mord, dråp, grov misshandel, människorov och grovt rån. Den som inte har lämnat registerutdrag får inte anställas. Syftet med kontrollen är att stärka barns och ungas skydd mot främst sexuella övergrepp. Lagstiftningen innebär en sammanvägning av två mycket viktiga skyddsintressen – skyddet av barn mot övergrepp och skyddet av den personliga integriteten.

I denna promemoria föreslås att lagen ändras på så sätt att den även skall omfatta vissa andra personkategorier än de som erbjuds anställning inom de berörda verksamheterna. Det handlar t.ex. om anställda inom andra kommunala verksamheter och anställda hos företag som genom avtal eller annan överenskommelse erbjuds att utföra arbetsuppgifter inom verksamheterna som en anställd där annars skulle kunna utföra. Detta kommer att innebära att anställda i städföretag och andra entreprenadföretag skall uppvisa ett registerutdrag för den som erbjuder uppdraget innan arbetet kan påbörjas. Ändringsförslaget omfattar också anställda hos bemanningsföretag och enskilda uppdragstagare. Även högskolestudenter som skall utföra sin verksamhetsförlagda del av lärarutbildning inom de berörda

verksamheterna samt arbetsmarknadspraktikanter berörs av förslaget.

Genom den föreslagna ändringen kommer lagstiftningen att bli mer heltäckande och persongrupper med likartade arbetsuppgifter kommer att vara underkastade samma lämplighetsprövning oavsett arbetsgivare eller annan huvudman. Bestämmelserna blir dessutom utformade på ett sådant sätt att de blir lättare att tillämpa för rektorer och andra verksamhetsledare. De innebär vidare ett mer fullgott skydd mot att barn utsätts för övergrepp.

Den som när lagändringen träder ikraft redan är anställd inom den kommunala förvaltningen, hos bemanningsföretag eller entreprenadföretag eller den som på annan liknande grund då redan befinner sig ute i de berörda verksamheterna föreslås inte omfattas av de utvidgade reglerna. Inte heller skall de högskolestudenter som har antagits till en lärarutbildning eller den som anvisats ett arbetsmarknadspolitiskt program före lagens ikraftträdande omfattas.

Även om de föreslagna ändringarna genomförs är det viktigt att komma ihåg att en registerkontroll aldrig är någon garanti för att barn inte kommer att kunna bli utsatta för övergrepp eller annan kränkande behandling av vuxna i de berörda verksamheterna. Registerkontrollen är endast en del av den lämplighetsprövning som skall förhindra att olämpliga personer anställs. Det är därför viktigt att en noggrann och omsorgsfull rekryteringsprocess i övrigt utförs. Ett arbetssätt som minskar riskerna för övergrepp och en öppenhet om riskerna bör även finnas ute i de olika verksamheterna. Utbildning och fortbildning är andra viktiga insatser som kan sätta fokus på dessa viktiga frågor.

Ändringarna föreslås träda i kraft den 1 juli 2005.

2 Författningsförslag

Förslag till Lag om ändring i lagen (2000:873) om registerkontroll av personal inom förskoleverksamhet, skola och skolbarnsomsorg.

Härigenom föreskrivs i fråga om lagen (2000:873) om registerkontroll av personal inom förskoleverksamhet, skola och skolbarnsomsorg

dels att 3 § skall ha följande lydelse,

dels att det i lagen skall införas en ny paragraf, 2 a §, med följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse
2 a §

*Vad som sägs i 1 och 2 §§
gäller även för*

*1. den som genom anställning
hos annan, genom uppdrag eller
på annan liknande grund
erbjuds att utföra arbete inom de
berörda verksamheterna under
omständigheter liknande dem
som förekommer i ett
anställningsförhållande inom
verksamheten,*

*2. en student i högskoleut-
bildning som inom ramen för
lärarutbildningen erbjuds att
utföra verksamhetsförlagd del av
utbildningen inom de berörda
verksamheterna, eller*

3. den som genom deltagande i ett arbetsmarknadspolitiskt program erbjuds att utföra arbetspraktik eller delta i annan programinsats inom de berörda verksamheterna.

Registerutdraget skall lämnas till den i de berörda verksamheterna som lämnat erbjudandet.

3 §

Trots bestämmelserna i 1 och 2 §§ får den som inom ett år erbjuds en förnyad anställning hos samma arbetsgivare anställas utan att han eller hon lämnat ett registerutdrag enligt 1 § första stycket.

Trots bestämmelserna i 1, 2 och 2 a §§ får den som inom ett år erbjuds en förnyad anställning hos samma arbetsgivare *eller en förnyad möjlighet att på annat sätt delta i verksamheten* anställas, *anlitas eller erbjudas plats* utan att han eller hon lämnat ett registerutdrag enligt 1 § första stycket.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 2005. De nya bestämmelserna skall tillämpas på

1. den som efter ikraftträdandet anställs hos en juridisk person eller en kommunal- eller landstingskommunal förvaltning som genom avtal eller annan överenskommelse med en huvudman för sådan verksamhet som avses i 1 och 2 §§ utför eller kommer att utföra uppdrag hos denne,

2. en enskild person som efter ikraftträdandet ingår avtal eller annan överenskommelse om utförande av uppdrag i sådan verksamhet som avses i 1 och 2 §§,
3. studenter som efter ikraftträdandet antas till lärarutbildning vid högskola, och
4. den som efter ikraftträdandet anvisas ett arbetsmarknadspolitiskt program som innebär deltagande i sådan verksamhet som avses i 1 och 2 §§.

3 Bakgrund och nuvarande bestämmelser

Regeringen beslutade den 24 april 1997 att tillkalla en särskild utredare med uppdrag att analysera om arbetsgivare bör ges ökade möjligheter eller skyldighet att kontrollera och pröva lämpligheten hos personer som skall anställas eller som redan är anställda inom förskoleverksamhet, skola eller skolbarnsomsorg. Utredningen, som antog namnet Lämplighetsprövningsutredningen, lämnade sitt betänkande Lämplighetsprövning av personal inom förskoleverksamhet, skola och skolbarnsomsorg (SOU 1998:69) till regeringen den 26 maj 1998.

Betänkandet remissbehandlades och regeringen överlämnade propositionen 1999/2000:123 Lämplighetsprövning av personal inom förskoleverksamhet, skola och skolbarnsomsorg till riksdagen den 25 maj 2000.

I propositionen föreslog regeringen en ny lag om registerkontroll av personal inom förskoleverksamhet, skola och skolbarnsomsorg samt ändringar i skollagen (1985:1100) och lagen (1998:620) om belastningsregister. Riksdagen antog lagen som trädde ikraft den 1 januari 2001 (Utbildningsutskottets betänkande 2000/01: UbU4 och rskr 2000/01:6).

Lagen om registerkontroll av personal inom förskoleverksamhet, skola och skolbarnsomsorg innebär i huvudsak följande.

- Registerkontroll skall göras av alla personalkategorier som erbjuds anställning inom förskoleverksamhet, skola och skolbarnsomsorg. Även korttidsanställd personal omfattas av registerkontrollen men inte redan anställda.
- Den som inte har lämnat registerutdrag får inte anställas. Arbetsgivaren avgör själv om en person med anteckning i ett registerutdrag skall anställas.
- Registerkontrollen omfattar förskoleverksamheten, skolbarnsomsorgen, förskoleklassen, grundskolan, den obligatoriska sarskolan, specialskolan, sameskolan och riksinternatskola som

anordnar utbildning som motsvarar grundskolan. Någon skillnad görs inte mellan verksamheter som drivs i offentlig regi och sådana som drivs av enskilda.

- För att minimera integritetsintrånget sker registerkontrollen genom att den arbetssökande själv inhämtar ett registerutdrag ur polisens belastningsregister. Det är endast den sökande som erbjuds en anställning som skall lämna registerutdrag till arbetsgivaren.
- Uppgifter om brott i registerutdraget är begränsat till att omfatta sexualbrott samt mord, dråp, grov misshandel, människorov, grovt rån och barnpornografibrott.

Regeringen gav den 11 april 2002 Statens skolverk i uppdrag att följa upp tillämpningen av lagstiftningen. Skolverket redovisade sitt uppdrag i en rapport den 20 maj 2003, dnr 01-2002:1807, Uppföljning av lagstiftningen om registerkontroll av personal inom förskoleverksamhet, skola och skolbarnsomsorg. I rapporten har Skolverket bl.a. uppmärksammat att det finns vissa grupper av vuxna som mer stadigvarande vistas i de berörda verksamheterna utan att vara anställda där och som därför – trots att de tillbringar tid ensamma med barnen – inte omfattas av registerkontrollen. De grupper som avses är dels praktikanter av olika slag, dels personer som arbetar i skolan eller motsvarande men som är anställda inom andra kommunala verksamheter, t.ex. socialtjänsten, fastighetsförvaltningen och fritidsförvaltningen. Skolverket har med anledning av vad som sålunda framkommit föreslagit att en översyn av lagstiftningen bör göras.

4 Skolverkets rapport

Skolverket har i sin rapport Uppföljning av lagstiftningen om registerkontroll av personal inom förskoleverksamhet, skola och skolbarnsomsorg, identifierat ett antal tillämpningsproblem som lagen om registerkontroll har gett upphov till.

Skolverket har t.ex. funnit att det i en del verksamheter råder osäkerhet om vilka yrkeskategorier som skall omfattas av registerkontrollen. Det gäller dels personal som är anställd i verksamheterna, men i ringa eller ingen omfattning arbetar ensamma med barn, t.ex. administratörer, vaktmästare, kökspersonal och städare, dels personer som arbetar i verksamheterna men inte är anställda där, utan t.ex. i socialtjänsten, fastighetsförvaltningen eller fritidsförvaltningen. Enligt lagen och dess förarbeten skall den första gruppen omfattas av registerkontrollen, men inte den andra, vilket enligt Skolverket ibland kan leda till märkliga gränsdragningar. Skolverket anser mot bakgrund av att lagen uttryckligen knyter kravet på registerkontroll till den som erbjuds en anställning att det bör utredas hur lagen skall hantera det faktum att det, med de skiftande organisationsformer som finns för de olika verksamheterna i landet, inte sällan förekommer att personer verkar inom skola eller barnomsorg utan att vara anställda där.

Enligt Skolverket finns det även ute i verksamheterna bristande kunskap om hur lagen skall tillämpas när det gäller praktikanter. En praxis innebärande att studenterna måste uppvisa ett registerutdrag innan de får utföra sin praktik förefaller enligt vad Skolverket erfarit vara på väg att bildas ute i kommunerna. Skolverket menar också att lagens avgränsning har skett utifrån ett i många fall oriktigt antagande att praktikanter inte tillbringar tid ensamma med barnen och att lagen därför bör ändras så att även denna personkategori omfattas.

Skolverkets rapport innehåller också uppgifter om antalet registerutdrag och dess innehåll som lämnades ut från Rikspolisstyrelsen under de två första åren efter det att lagen hade trätt

ikraft. Jag återkommer till dessa uppgifter längre fram i promemorian under avsnitt 6, Allmänna utgångspunkter.

Skolverkets rapport innehåller även andra synpunkter på lagstiftningen som inte redovisas i denna utredning eftersom dessa delar inte omfattas av mitt uppdrag.

5 Uppdraget

Uppdraget innebär att jag skall göra en översyn av vilka personkategorier som bör omfattas av lagstiftningen om registerkontroll av personal inom förskoleverksamhet, skola och skolbarnsomsorg. Uppdraget innefattar bl.a. att överväga om det finns skäl att nu utöka de personkategorier som omfattas av lagen om registerkontroll. Övervägandena skall avse samtliga personkategorier som är verksamma i förskola, förskoleklass, skolverksamhet för skolpliktiga barn eller skolbarnsomsorg utan att vara anställda där.

I uppdraget ingår vidare att jag skall identifiera och analysera vilka konsekvenser det skulle få om tillämpningsområdet för lagstiftningen om registerkontroll utökas på så sätt att ytterligare personkategorier skall omfattas av kravet på registerkontroll. Vid analysen skall jag beakta såväl barnskyddsaspekter som integritetsaspekter. Behovet av en ändrad reglering skall sålunda vägas mot de konsekvenser som en ändrad reglering skulle medföra. Jag skall därvid också ta i beaktande vilka andra möjligheter än registerkontroll som kan finnas för att säkerställa barnskyddet. I uppdraget ingår även att bedöma hur stor risken är att en utökad registerkontroll inom nu aktuella områden kan medföra en inte önskvärd spridning av registerkontrollen till andra områden på arbetsmarknaden.

I uppdraget ingår emellertid inte att överväga frågan om lämplighetsprövning genom registerkontroll redan i samband med antagning till lärarutbildning. Inte heller avser uppdraget personal som redan är anställd i skolan eller övriga verksamheter som omfattas av lagen.

Utredningen har bedrivits med utgångspunkt från den information som finns i Lämplighetsprövningsutredningens betänkande SOU 1998:69, 1999 års skollagskommittés betänkande SOU 2002:121, proposition 1999/2000:123 och Skolverkets rapport dnr 01-2002:1807. Utöver detta har information inhämtats från Arbetsmarknadsstyrelsen, ett urval av representanter för de aktuella verksamheterna, andra kommunala verk-

samheter, lärarhögskolorna, bemanningsföretag och andra företag som genom avtal har sin personal i de berörda verksamheterna samt Lärarutbildningskonventet. Samråd har ägt rum med Rikspolisstyrelsen, Statens skolverk och Svenska kommunförbundet.

6 Allmänna utgångspunkter

Risken för övergrepp

Lagen om registerkontroll har sin grund bl.a. i artikel 34 i FN-konventionen om barnets rättigheter (barnkonventionen) enligt vilken barn skall skyddas mot alla former av sexuellt utnyttjande och sexuella övergrepp.

Ett av lagens viktigaste syften är att avskräcka personer som har dömts för allvarliga brott att överhuvudtaget söka sig till förskolan, skolan eller skolbarnsomsorgen. Den innebär också en viktig markering att personer som begått allvarliga brott inte utan särskild prövning bör arbeta med barn och unga.

Det finns idag ingen samlad bild av förekomsten av sexuella övergrepp på barn och unga av personal inom de berörda verksamheterna. Att det förekommer övergrepp är dock känt. I 1998 års sexualbrottskommittés betänkande (SOU 2001:14) finns t.ex. en redogörelse för telefonsamtal som år 1999 inkom till Barnens rätt i samhället (BRIS). Av de samtal som kom in och som rörde sexuella övergrepp var de personer som pekades ut som förövare biologisk fader (24 procent), styvfader (9,5 procent), biologisk mor (6 procent), styvmor (3 procent), känd jämnårig förövare (13 procent), syskon (7 procent) samt lärare/skolpersonal (12 procent). I 85 procent av fallen uppgavs förövaren vara en man och således i 15 procent en kvinna. I betänkandet finns även en redogörelse för Rädda Barnens studie om sexuella övergrepp av pojkar från år 1998. Av studien framgår att förövare av sexuella övergrepp mot barn finns inom alla samhällsklasser, i varierande åldrar och med olika kulturella bakgrunder. Av 101 pojkar som ingick i studien hade 23 stycken blivit utnyttjade av professionella/ideella som arbetar med barn. En redogörelse över förekomsten av övergrepp på barn finns även i SOU 1998:69.

Brottsförebyggande rådet (BRÅ) har på uppdrag av Utredningen om kunskap om sexuell exploatering av barn i Sverige (S 2003:05) gjort en kartläggning av polisanmälda och lagförda

sexualbrott mot barn med inslag av sexuell exploatering under åren 1993 – första kvartalet 2003. I denna kartläggning har framkommit att drygt vart tionde av de barn i undersökningen som hade blivit utsatta för sexuella övergrepp hade blivit utsatt av en person som hade utnyttjat sin yrkesroll eller roll inom en fritidsverksamhet för att komma i kontakt med barn eller ungdomar.

Det var vetskapen om att sexuella övergrepp överhuvudtaget förekommer och kunskapen om att sådana övergrepp kan få mycket allvarliga konsekvenser för det enskilda barnet som föranledde regeringen att föreslå åtgärder för att så långt som möjligt minska risken för att sådana övergrepp sker. Genom lagen om registerkontroll av personal inom förskoleverksamhet, skola och skolbarnsomsorg ålades därför en arbetsgivare inom dessa verksamheter en skyldighet att kontrollera om en arbetssökande hade blivit dömd för sexualbrott eller grova våldsbrott. Det infördes emellertid inte något anställningsförbud utan det är upp till den enskilde arbetsgivaren att avgöra om en person med anteckning om brott i ett registerutdrag skall anställas.

Som tidigare angivits har Skolverket undersökt hur många registerutdrag som lämnades ut under de två första åren efter lagens ikraftträdande och vilka anteckningar som dessa utdrag innehöll. Av ca 200 000 lämnade utdrag innehöll 122 stycken anteckningar om något eller några av de brott som utdragen skall omfatta enligt lagen om registerkontroll och 22 § tredje stycket förordningen (1999:1134) om belastningsregister, dvs. sexualbrott, mord, dråp, grov misshandel, människorov, grovt rån och barnpornografibrott. En i Skolverkets rapport redovisad sammanställning utförd av Rikspolisstyrelsen – omfattande de registerutdrag med anteckning om brott som lämnades ut under år 2002 – visar att drygt hälften av brotten avsåg grov misshandel. Av sammanställningen framgår också att tre fall avsåg våldtäkt, ett fall sexuellt utnyttjande, två fall sexuellt utnyttjande av underårig, två fall sexuellt umgänge med avkomling, fjorton fall sexuellt ofredande och ett fall koppleri.

Genom Skolverkets undersökning har det klarlagts att det finns personer som är brottsbelastade och som har intresse av att

arbeta inom de berörda verksamheterna. På grund av kravet på registerkontroll har dessa personer nu också blivit identifierade. Lagen har därmed haft effekt på så sätt att de personer som varit brottsbelastade har givit arbetsledningen i de berörda verksamheterna information i detta avseende inför ställningstagandet om anställningsförfarandet skall fullföljas eller inte. I den mån en anställning inte fullföljts av den enskilde har lagen istället haft en avskräckande effekt.

Å andra sidan kan det ifrågasättas om lagen har inneburit att risken för övergrepp minskat eftersom det även efter lagens ikraftträdande har förekommit att vuxna begått sexuella övergrepp mot barn inom de aktuella verksamheterna. Vilken personkategori dessa personer tillhört är inte känt. Det har dock genom mina egna efterforskningar och vad jag inhämtat från bl.a. BRÅ framkommit att det är mycket ovanligt, om det ens förekommit, att de personer som har dömts för sexuella övergrepp mot barn inom de berörda verksamheterna tidigare varit dömda för något av de brott som skall framgå av belastningsregistret enligt lagen om registerkontroll. De övergrepp mot barn som ägt rum efter lagens ikraftträdande hade av allt att döma därmed inte heller med en registerkontroll kunnat förebyggas. Det skall dock anmärkas att någon mer heltäckande och grundlig undersökning i dessa hänseenden inte har gjorts inom ramen för detta uppdrag.

Vilka bör kontrolleras?

Regeringens bedömning i lagstiftningsarbetet om lämplighetsprovning av personal inom förskoleverksamhet, skola och skolbarnsomsorgen var att det skulle kunna uppkomma gränsdragningsfrågor om inte alla som skulle nyanställas skulle omfattas av kontrollen. Lagen om registerkontroll kom därför att gälla all personal som har direkt kontakt med barn och unga såsom rektorer, lärare, förskollärare, syokonsulenter och andra yrkeskategorier i direkt arbete med barn och ungdom, men också övrig personal som arbetar i verksamheterna, t.ex. administrativ personal, skolvaktmästare och kökspersonal. Generellt sett fanns

det enligt regeringen inte någon personalkategori inom verksamheterna som aldrig kom i kontakt med barn och ungdomar. Lagens tillämpningsområde kom trots denna insikt att begränsas till att avse den som erbjuds anställning inom de berörda verksamheterna. Övriga vuxna som vistas i verksamheterna tillsammans med barnen lämnades utan motivering utanför lagen.

Genom mina samtal med rektorer och verksamhetsledare har det framkommit att en omfattande kontroll av registerutdrag görs av såväl personer som idag omfattas av lagstiftningen som av personkategorier som inte omfattas av lagen. Skolledningarna har i många fall svårt att se att det skall vara någon skillnad i kontrollhänseende om en person anställs eller om han eller hon t.ex. hyrs in från ett bemanningsföretag. Ibland görs kontrollen trots vetskap om att lagen inte kräver det och ibland ges lagen den tolkningen att även personal anställd av andra arbetsgivare än de inom förskoleverksamhet, skola och skolbarnsomsorg omfattas. Även Skolverkets rapport ger vid handen att det ute i verksamheterna råder oklarhet om vilka persongrupper som omfattas av lagen och att många fler än vad lagen kräver utsätts för en registerkontroll.

Landets kommuner och i förekommande fall även landstingskommuner samt verksamheter i enskild regi har organiserat sin verksamhet på olika sätt. En del anställer all sin personal, andra hyr in vissa personalkategorier eller träffar avtal med entreprenadföretag, andra kommunala förvaltningar eller enskilda om utförande av en eller flera speciella tjänster. De skiftande organisationsformerna innebär med hänsyn till hur lagen om registerkontroll är utformad att valet av organisationsform avgör om de personer som skall arbeta med barnen inom verksamheterna omfattas av lagen eller inte.

Det kan ur ett barnskyddsperspektiv inte anses tillfredsställande att det är varje enskild kommuns eller enskild anordnares val av organisationsform som skall vara avgörande för huruvida registerkontroll skall utföras eller inte på de personer som skall arbeta inom verksamheten. Den begränsning av

kontrollskyldigheten som lagen om registerkontroll idag innebär kan mot bakgrund härav inte heller anses överensstämma med barnkonventionen och det ovan nämnda syftet med lagstiftningen.

För att uppnå lagens syfte bör det därför övervägas om inte alla personer som genom huvudmannens försorg kommer att arbeta i verksamheten skall omfattas av registerkontrollen även om de via andra former än anställning erbjuds att utföra arbetsuppgifter på i huvudsak samma villkor som för en där anställd person.

För att lagstiftningen skall vara rimligt heltäckande bör det även övervägas om det inte finns andra personkategorier som under längre tider befinner sig i verksamheterna som också bör omfattas av registerkontrollen. De personkategorier som avses är t.ex. högskolestudenter under lärarutbildning och arbetsmarknadspraktikanter.

Avgörande för frågan om registerkontroll skall omfatta fler personkategorier än för närvarande är avvägningen mellan å ena sidan intresset av att minska riskerna för övergrepp och å andra sidan skyddet för den personliga integriteten. Enligt artikel 8 punkt 1 i Europeiska konventionen (d. 4 nov 1950) om skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna (Europakonventionen) har var och en rätt till respekt för sitt privat- och familjeliv, sitt hem och sin korrespondens. Endast om de i punkt 2 i artikeln angivna villkoren är uppfyllda får undantag tillåtas. Rättigheterna får inte inskränkas annat än med stöd av lag och om det i ett demokratiskt samhälle är nödvändigt med hänsyn till bl.a. förebyggande av brott eller till skydd för andra personers fri- och rättigheter.

Den personliga integriteten handlar bl.a. om en önskan eller ett krav att kunna kontrollera uppgifter om sig själv och utomstående möjligheter att ta del av personliga uppgifter. Att tvingas visa upp ett registerutdrag med uppgift om brottslig belastning innebär normalt en integritetskränkning för en enskild. Vissa brott är dock av sådant slag att det med fog kan ifrågasättas

om personer som dömts för sådana brott bör arbeta med barn och unga.

Nedan följer en redogörelse över de överväganden som gjorts i detta avseende i det tidigare lagstiftningsarbetet och av Skolverket samt mina egna överväganden och förslag.

7 Personkategorier som idag inte omfattas av lagen om registerkontroll

Det finns ett antal kategorier av personer som utan att vara anställda uppehåller sig där förskoleverksamhet, skola och skolbarnsomsorg bedrivs. Det förekommer t.ex. att personal från bemanningsföretag eller andra företag som tillhandahåller tjänster, t.ex. städföretag, vistas i skolmiljö utan att vara anställda där. Även personer som är anställda inom andra kommunala verksamheter, t.ex. socialtjänsten, fastighetsförvaltningen och fritidsförvaltningen kan utföra arbetsuppgifter i de berörda verksamheterna utan att vara anställda där. Personliga assistenter, förare av skolskjuts och förare inom färdtjänsten är andra kategorier av personer som kan vara verksamma inom skolan eller motsvarande utan att vara anställda där.

I verksamheter där förskola eller skola bedrivs kan även studenter från lärarhögskolor eller elever från grund- eller gymnasieskolan vistas under sin praktiktjänstgöring. Det kan även förekomma att personer i arbetsmarknadspolitiska program anvisas plats i verksamheterna.

I föräldrakooperativa förskolor arbetar föräldrar mer eller mindre regelbundet inom verksamheten vid sjukfrånvaro eller annan frånvaro hos den ordinarie personalen eller som förstärkning oavsett frånvaro av ordinarie personal. Även i annan förskole- eller skolverksamhet förekommer det att en förälder eller annan anhörig deltar på olika sätt i undervisningen eller på t.ex. utflykter. Vuxna familjemedlemmar hos den som driver ett familjedaghem kan också uppehålla sig i hemmet under tider då barnen vistas där.

Ovannämnda personkategorier vistas således i de berörda verksamheterna, men eftersom de inte är anställda där omfattas de inte av registerkontrollen.

Lämplighetsprövningsutredningen berörde i sitt betänkande frågan om andra än de som erbjuds anställning skulle omfattas av

lagstiftningen om registerkontroll. Utredningen ansåg därvid att det skulle föra för långt att införa regler om kontroll av högskolestudenter, föräldrar i föräldrakooperativ och vuxna familjemedlemmar hos den som drev familjedaghem. Ur integritetssynpunkt ansågs det särskilt betänkligt att kontrollera föräldrar med barn på kooperativa daghem och medlemmar i familjer hos den som drev ett familjedaghem. Också beträffande personer som redan var anställda i företag som enligt avtal utförde uppgifter i de aktuella verksamheterna ansågs en registerkontroll särskilt integritetskränkande. Utredningen anförde därvid bl.a. att den som är anställd i ett städföretag och t.ex. städar på ett kontor kanske inte har något inflytande över huruvida han eller hon i stället skall börja städa på en skola. Därmed var det enligt vad som angavs i utredningen inte heller möjligt att förutse att man skulle kunna underkastas en registerkontroll. Inte heller i övrigt ansåg utredningen att kontroller skulle få förekomma inom företag som utförde arbetsuppgifter på entreprenad i de berörda verksamheterna.

7.1 Anställda hos andra arbetsgivare samt liknande personkategorier

Allmänt

Det förekommer inte sällan att en skolhuvudman anlitar en enskild fysisk person, s.k. uppdragstagare, för att utföra uppgifter som annars skulle utföras av någon anställd i verksamheten. Det har t.ex. under senare år blivit vanligt att personal hyrs in från bemanningsföretag för att delta i verksamheten. Skolorna träffar även avtal med företag om utförande av olika tjänster, t.ex. städning eller fastighetsskötsel. Skollagskommittén har i sitt betänkande Skollag för kvalitet och likvärdighet (SOU 2002:121) gjort en översyn av lagstiftningen om entreprenadförhållanden i skolan och därvid kommit fram till att rättsläget är oklart om det egentligen är möjligt att i det offentliga skolväsendet använda lärare som inte är anställda hos kommunen, inte minst eftersom

undervisning kan innefatta viss myndighetsutövning främst vad gäller betygsättning. Resonemanget om kommunens möjlighet att använda uppdragstagare har enligt skollagskommittén också betydelse för enskilda skolors möjlighet att använda lärare som inte är anställda hos den enskilde huvudmannen. Enligt kommittén är frågan så komplicerad att den bör bli föremål för särskild utredning.

Eftersom det trots allt förekommer entreprenadverksamhet i de för denna utredning aktuella verksamheterna utgår jag från att det i vart fall för närvarande får anses vara i enlighet med gällande skollagstiftning att anlita personal för arbete i de berörda verksamheterna på annat sätt än genom anställning.

Personal i bemanningsföretag och andra uppdragstagare

Bemanningsföretag är en samlingsbenämning på de företag som sysslar med personaluthyrning, rekrytering och outsourcing, dvs. uthyrning av hela tjänstepaket, t.ex. telefonväxelservice. Den största delen av bemanningsföretagens verksamhet utgörs av personaluthyrning. Det är också personaluthyrning som är den del av bemanningsföretagens verksamhet som är föremål för denna utredning. I fortsättningen kommer jag därför att med bemanningsföretag avse dessa företags personaluthyrningsverksamhet.

Antalet bemanningsföretag har sedan början av 1990-talet ökat kraftigt. Under senare år har dock marknaden stagnerat något beroende på att konjunkturen mattats. Bemanningsföretagens huvudsakliga inriktning är administrativa uppdrag men allt fler yrkeskategorier har blivit intressanta för branschen. Lärare och annan förskole- och skolpersonal finns också representerade hos ett antal bemanningsföretag. De kan finnas som en egen undergrupp hos något av de större bemanningsföretagen eller som självständiga företag.

Branschorganisationen Bemanningsföretagen hade vid årskiftet 2003/2004 ungefär 400 medlemsföretag vilket motsvarar större delen av personaluthyrningsmarknaden. Av dessa företag

var ett sextiotal inriktade på uthyrning av personal för pedagogiska uppgifter. Enligt uppgift från branschorganisationen var vid samma tidpunkt cirka 30 000 arbetstagare årsanställda av bemanningsföretag. Någon uppgift om hur många av dessa som var anställda för uppdrag i förskola eller skola har dessvärre inte gått att få fram.

Bemanningsföretagen är koncentrerade till storstadsregionerna Stockholm, Göteborg och Malmö, men de förekommer även i flera mellanstora kommuner. Sedan ett antal år kan bemanningsföretag auktoriseras av branschorganisationen. För att bli auktoriserade måste företagen uppfylla vissa villkor, bl.a. beträffande den personal som anställs. Något krav på uppvisande av registerutdrag har inte uppställts.

Orsakerna till varför en skola eller annan liknande verksamhet vänder sig till ett bemanningsföretag kan vara flera. Dels kan det bli aktuellt vid sjukdomsfall eller annan frånvaro hos den ordinarie personalen, dels för andra mer tillfälliga behov. Att anlita ett bemanningsföretag kan också vara ett sätt att komma undan vissa arbetsrättsliga förpliktelser. Vid anlitan av ett bemanningsföretag är det nämligen detta företag som har det huvudsakliga arbetsgivaransvaret för de anställda. Det skadeståndsansvar som den anlitan verksamheten har enligt 6 kap. 5 § 3 p. skadeståndslagen (1972:207) avtalas också ofta bort.

Det vanligaste tillvägagångssättet vid anlitan av ett bemanningsföretag är att skolhuvudmannen träffar ett ramavtal med ett eller flera bemanningsföretag. I dessa ramavtal specificeras vilket behov skolan har och vilken eller vilka personalkategorier som efterfrågas. När sedan behov av personal uppkommer kontaktas ett eller flera av de företag med vilka skolledningen träffat ramavtal med en begäran om att få en viss personalkategori bemannad. Skolledningen får därefter besked av bemanningsföretaget att en viss namngiven person med uppgivna kvalifikationer är tillgänglig för uppdraget. Om skolledningen accepterar personen ifråga skrivs ett avtal mellan bemanningsföretaget och skolledningen om att den accepterade personen skall infinna sig på en angiven arbetsplats vid en viss tidpunkt.

Även uppdraget specificeras normalt till sitt innehåll i detta avtal. I de avtal som träffas finns även som regel som villkor från huvudmannens sida att den inhyrda personalen skall genomgå en registerkontroll innan uppdraget kan påbörjas.

Personal i bemanningsföretag med inriktning på tillhandahållande av lärare och annan förskole- eller skolpersonal är i allmänhet utbildade för och inställda på att erhålla uppdrag i skolverksamhet. Med sin inriktning och utbildning kommer de också under sina uppdrag att arbeta ensamma med barn. Det kan inte anses vara någon större skillnad mellan en inhyrd person från ett bemanningsföretag och en anställd vikarie. De utför i princip samma arbetsuppgifter under likartade förhållanden. Att en person i ett bemanningsföretag därmed i likhet med den som erbjuds anställning som vikarie i verksamheten skall uppvisa ett registerutdrag innan uppdraget kan påbörjas ter sig därför naturligt och kan inte anses särskilt integritetskränkande. Som nämnts ovan utförs dessutom redan idag som regel alltid sådana kontroller.

Som uppdragstagare kan även enskilda personer, t.ex. läkare och skolpsykologer anlitas av skolhuvudmannen. Även dessa personer har skolledningen valt att anlita genom uppdragsavtal istället för att anställa. Många av dessa personer kontrolleras också enligt vad jag erfarit redan idag av skolhuvudmannen innan de får tillträde till verksamheten. Dessa uppdragstagare bör därför av samma skäl som anförts för anställda i bemanningsföretag omfattas av kravet på registerkontroll.

Personal i städföretag eller liknande

Det är inte heller ovanligt att kommuner och enskilda huvudmän köper in olika tjänster som inte direkt berör den egentliga utbildningen. Till sådana tjänster kan räknas stödfunktioner som städning, fastighetsskötsel, skolbespisning och skolskjutsar.

Enligt skollagskommitténs betänkande har dessa stödfunktioner av tradition ansetts kunna uppdras till andra att utföra utan att hänsyn behöver tas till skollagens bestämmelser om entre-

prenad. I RÅ 1989 ref. 89 har Regeringsrätten också fastställt att stödfunktioner till kärnverksamheten, t.ex. städning, alltid kan läggas ut på entreprenad.

Personal i städföretag eller liknande söker sig troligen inte till sådan verksamhet i syfte att arbeta i skolmiljö. Företaget i fråga kanske inte heller vid anställningstillfället har uppdrag som innebär arbete i t.ex. skolor. En ordning där företagets anställda kan komma att behöva visa upp ett registerutdrag inför arbetets utförande i skolmiljö kan innebära att personer som inte sökt sig till sådan arbetsmiljö tvingas förete ett registerutdrag för att kunna utföra sitt arbete. En sådan ordning är naturligtvis integritetskränkande för den enskilde.

Städning, underhåll och reparationsarbeten sker normalt i vart fall till en viss del när barn fortfarande vistas i verksamheten. Sådan personal utför också för barn spännande arbetsuppgifter, vilket kan leda till att en kontakt kan komma att etableras med ett eller flera barn. Även kökspersonal befinner sig i verksamheten och kan komma i kontakt med barn på olika sätt. Gemensamt för dessa personkategorier är att de utgör en del av verksamheten och utför arbetsuppgifter som en anställd annars skulle kunna utföra om skolledningen hade valt att anställa sådan personal.

Under mina samtal med representanter för bl.a. städföretag har framkommit att det är mycket vanligt att främst kommunerna kräver att företagets anställda skall uppvisa ett registerutdrag innan de kan påbörja sitt arbete i någon av de berörda verksamheterna. Kravet finns ofta inskrivet i det avtal som kommunen har träffat med företaget. Även muntliga sidoöverenskommelser med detta innehåll förekommer. Rutinerna för hur kontrollen genomförs varierar. Den vanligaste ordningen synes vara att arbetsgivaren utför kontrollen och att kommunen gör en uppföljning av hur kontrollen utförts. Vitesklausuler som påföljd för underlåten kontroll förekommer också i en del avtal.

Personal vid sådana företag som träffat avtal, med en huvudman för någon av de berörda verksamheterna, om utförande av tjänster som är att likställa med sådana arbetsuppgifter, som kan

utföras av verksamhetens egna anställda bör enligt min mening också omfattas av lagen om registerkontroll. Skälen för en sådan kontroll väger enligt min mening så tungt att en sådan måste accepteras. Skyddet för den personliga integriteten får därvid vidkännas viss inskränkning i nu berörda hänseenden.

Med kännedom om lagens krav på registerkontroll vid arbete inom de berörda verksamheterna kan många av de negativa effekter av en sådan kontroll med avseende på intresset att upprätthålla skyddet av den personliga integriteten motverkas. Redan vid erbjudandet om anställning bör det t.ex. klargöras i vilken verksamhet den arbetssökande skall eller kan komma att arbeta. Företag med olika uppdragsgivare fördelar i regel sina anställda i olika grupper beroende på hos vilken kund de skall verka. Detta görs dels eftersom olika rutiner som de anställda bör vara väl förtrogna med gäller för olika arbetsplatser, dels för att olika löneavtal kan gälla beroende på i vilken verksamhet arbetet utförs. Det torde även vara möjligt för en arbetssökande eller anställd att framställa önskemål om var han eller hon vill arbeta. För att verksamheten skall fortskrida friktionsfritt beviljas enligt vad jag erfarit vid mina kontakter med företrädare för olika entreprenadföretag alltid en sådan begäran.

Anställda i annan kommunal verksamhet

Det förekommer att personer som är anställda inom andra kommunala nämnder eller förvaltningar, t.ex. socialförvaltningen, fastighetsförvaltningen eller fritidsförvaltningen utför arbetsuppgifter inom förskola, skola eller skolbarnsomsorg. Det förekommer t.ex. att den vaktmästare som utför arbetsuppgifter inom ett rektorsområde inte är anställd under skolförvaltningen utan under fastighetsförvaltningen. Det är upp till varje enskild kommun att besluta hur personalen skall fördelas mellan de olika förvaltningarna. Det är därför varje kommuns val av organisation som avgör om den kommunala personalen omfattas av registerkontroll vid arbete inom de berörda verksamheterna.

I likhet med de överväganden som gjorts beträffande den personal som skolhuvudmannen på olika sätt kan rekrytera från entreprenadföretag eller enskilda bör inte heller en kommuns inre organisation få vara avgörande för vilken personal som skall omfattas av lagen om registerkontroll. Även beträffande den personal som är anställd av annan kommunal förvaltning bör därför en registerkontroll utföras om personen i fråga skall utföra mer regelbundet återkommande arbetsuppgifter eller en längre arbetsperiod i någon av de i lagen berörda verksamheterna.

Om lagen ändras på föreslaget sätt kan det med fog förutses att lagen får stort genomslag inom den kommunala verksamheten. Den personal som anställs kommer därför att vara väl medveten om att arbete som skall utföras i förskole- eller skolmiljö kommer att kräva en registerkontroll innan arbetet kan påbörjas oavsett under vilken förvaltning man har anställts. Det kommer därmed att finnas en vetskap om kontrollens existens och därmed en valmöjlighet att avstå från anställning eller en möjlighet att söka arbete som inte kan komma att innebära arbete i skolmiljö.

Svårigheter kan dock uppstå när en eller flera personer på grund av organisatoriska eller andra orsaker måste förflyttas från en förvaltning som inte har inneburit arbete med barn till en annan förvaltning som innebär sådant arbete. En anställd kan under sådana omständigheter hamna i en verksamhet som han eller hon inte själv valt att vara verksam i. Eftersom lagen inte föreslås omfatta redan anställda kommer en sådan situation emellertid inte att uppstå för andra än de som anställs i tiden efter lagens ikraftträdande. Vid denna tidpunkt kommer såväl kommunen som de anställda att vara väl medvetna om kravet på registerkontroll för den som skall verka inom förskolan, skolan eller skolbarnsomsorgen. Vid en eventuell förflyttning får därför kravet på registerkontroll beaktas vid placering av personal och frågan får hanteras med särskild hänsyn tagen till skyddet för den personliga integriteten.

Skolskjuts- och färdtjänstchaufförer

En mer särpräglad kategori av stödfunktion är skolskjuts- och färdtjänstchaufförer för skolbarn. Enligt 4 kap. 7 § skollagen är hemkommunen under vissa förutsättningar, t.ex. med hänsyn till färdvägens längd eller funktionshinder hos en elev, skyldig att sörja för att det för eleverna i grundskolan anordnas kostnadsfri skolskjuts. Liknande regler finns för särskolan. Elever i förskoleklass har idag inte rätt till skolskjuts. Inte heller vid val av skola med enskild huvudman är kommunen skyldig att ordna eller betala för skolskjuts. Det är cirka 290 000 grundskoleelever som varje dag åker skolskjuts till och från skolan. Färden kan ske med särskilt anordnade skolskjutsturer eller med den ordinarie linjetrafiken. Det kan vara fråga om buss- eller taxitransport. En skolskjutschaufför arbetar inte med barnen i de berörda verksamheterna men de medverkar till att barnen kommer till och från de lokaler där verksamheterna bedrivs. Möjligheterna för en sådan chaufför att få kontakt med barn och skapa en relation till barn är lika stor som för andra personkategorier som berörts ovan. Barnen är dessutom under skolskjutsen mer utlämnade än annars långt ifrån annan verksamhet och annan personal.

Det är möjligt för skolledningen att själv anställa en skolskjutschaufför även om det hör till ovanligheterna. Det finns exempel på skolor som har en kombinerad skolskjuts- och vaktmästartjänst. Den vanligaste ordningen är dock att skolan träffar avtal med ett buss- eller taxiföretag om utförande av skolskjutsverksamheten.

Buss- eller taxichaufförer har troligen inte heller haft som inriktning att bli skolskjutschaufför när han eller hon sökte anställning som chaufför, även om det naturligtvis kan förekomma att sådan inriktning redan från början varit klar. Även för en i ett sådant bolag anställd chaufför utgör ett krav på att behöva visa upp ett registerutdrag om tjänstgöringen innebär utförande av skolskjuts en integritetskränkning. Även en del praktiska problem kan förutses. Inom buss- och taxibranschen finns t.ex. många timanställda och andra mer tillfälligt anställda, vilket innebär en stor personalomsättning. Problemen torde dock inte vara

större här än inom t.ex. städbranschen. Även för buss- och taxibolag bör det också vara möjligt att organisera verksamheten på så sätt att ett visst antal fast anställda chaufförer avdelas för att ansvara för skolskjutsarna. En sådan ordning torde redan idag vara den vanligaste eftersom skolskjutschauffören måste vara väl förtrogen dels med de rutiner och regler som följer av bolagets skolskjutsavtal med kommunen, dels med de olika tider och platser för var och när de enskilda eleverna skall hämtas och lämnas. Det torde även vara möjligt för en chaufför, som är medveten om de krav som ställs på en skolskjutschaufför, att framställa önskemål om vilken arbetsuppgift som han eller hon vill utföra hos sin arbetsgivare.

För taxichaufförer gäller redan i dag enligt 3 kap. 3 § yrkestrafiklagen (1998:490) att taxiförarlegitimation får ges endast till den som i fråga om bl.a. laglydnad bedöms vara lämplig att tjänstgöra som förare i taxitrafik. Regeringsrätten har i ett fall (RÅ 1995 not. 178) ansett att en person som gjort sig skyldig till sexuellt umgänge med barn inte är lämplig att tjänstgöra som taxichaufför. Att kräva att en taxichaufför skall visa upp ett registerutdrag innan han eller hon kan påbörja ett uppdrag som skolskjutschaufför kan därför inte anses som särskilt integritetskränkande.

Tillstånd till färdtjänst skall enligt lagen (1997:736) om färdtjänst meddelas dem som på grund av funktionshinder, som inte endast är tillfälligt, har väsentliga svårigheter att förflytta sig på egen hand eller att resa med allmänna kommunikationsmedel. Färdtjänst får anlitas av den som efter ansökan har fått tillstånd till det. Tillståndet omfattar dock inte resor som på något annat sätt bekostas av det allmänna. I propositionen till färdtjänstlagen (prop. 1996/97:115 s. 78) anges att så är fallet vid t.ex. skolskjutsar. Det är kommunen som är ansvarig för färdtjänsten men kommunen får överlåta sina uppgifter till trafikhuvudmannen i länet. Uppgifter av praktisk natur, såsom att utföra en transport eller beställningsverksamhet kan en kommun också uppdra åt andra. Enligt uppgift från Statens institut för kommunikationsanalys uppgick antalet tillstånd till färdtjänst år 2002 till 391 000.

Enligt en utvärdering som Vägverket gjort av bl.a. lagen om färdtjänst (publikation nr 2000:103) var endast ca två procent av de som var berättigade till färdtjänst under 19 år. Av utvärderingen framgår vidare att många kommuner inte beviljar färdtjänst för barn och att vissa andra kommuner gör det endast om särskilda eller synnerliga skäl föreligger. Skälet har varit att barn normalt inte reser på egen hand utan sällskap med en vuxen. Om det görs en bedömning att ett funktionshindrat barn kan klara av att resa med allmänna kommunikationsmedel tillsammans med en vuxen person, anses inte barnet uppfylla kraven i lagen om färdtjänst även om funktionshindret är omfattande.

Färdtjänsten är en del av kollektivtrafiken och den är inte kostnadsfri, den färdtjänstberättigade får betala en egenavgift för resan. Enligt uppgift från Kommunförbundet beviljas de allra flesta barn med funktionshinder kostnadsfri skolskjuts av kommunen och har därför inte behov av färdtjänst. I övriga fall där skolskjuts inte kan komma i fråga är det ofta billigare och mer praktiskt för föräldrarna att själva hämta och lämna sina barn än att anlita färdtjänst. Det är oftast ett taxibolag som utför färdtjänstresorna och med det krav på samordning och effektivitet som präglar verksamheten kan det som regel inte i förväg förutses vilken chaufför det är som kommer att utföra färdtjänstupdraget. Den enskilda skolan eller motsvarande har därför mycket liten möjlighet att påverka valet av chaufför. Det förekommer inte heller såvitt känt att en skola eller annan här berörd verksamhet anställer färdtjänstchaufförer.

Det kan alltså konstateras att det är en mycket liten andel av de funktionshindrade barnen som utnyttjar färdtjänst för resor till och från de berörda verksamheterna. Det är vidare klarlagt att registerkontroll av de chaufförer som kan komma ifråga för färdtjänstkörningar kan komma att bli mycket omfattande och praktiskt svår genomförbara. Under sådana förhållanden kan det inte anses försvarbart att dessa chaufförer skall omfattas av kravet på registerkontroll.

Sammanfattningsvis anser jag att skolskjutschaufförer, såväl buss- som taxichaufförer, bör omfattas av kravet på register-

kontroll innan de påbörjar arbete som innebär tjänstgöring såsom chaufför för skolbarn. Barns rätt till skydd mot övergrepp väger även här tyngre än skyddet för den personliga integriteten. Förare av buss i linjetrafik som även innefattar förande av skolbarn skall däremot inte omfattas av kontrollen. Inte heller skall färdtjänstchaufförer omfattas.

Personliga assistenter

Personer med stora funktionshinder kan ha rätt att få biträde av en eller flera personliga assistenter enligt lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade (LSS) och lagen (1993:389) om assistansersättning (LASS). Man kan antingen få assistans genom kommunen eller få ekonomiskt stöd och själv vara arbetsgivare eller anlita t.ex. ett kooperativ eller annan utförare. En personlig assistent skall tillgodose de personliga, dagligen återkommande, behoven hos den enskilde.

En personlig assistent är således särskilt utvald för att tillgodose en bestämd persons behov av hjälp och stöd i den dagliga livsföringen. Den personliga assistenten är den enskilde stöd-mottagarens förlängda arm och står under dennes arbetsledning. Det är därför i praktiken svårt för en skolledning att ha avgörande synpunkter på valet av en personlig assistent. Det är inte heller möjligt för skolledningen att själv anställa en personlig assistent. Det är inte heller avsikten att en personlig assistent skall ersätta personal som behövs för att bedriva verksamheten. De personliga assistenterna bör därför inte omfattas av lagen om registerkontroll.

Det finns även möjlighet för en funktionshindrad som går i förskola eller skola och som behöver hjälp som är relaterat till den pedagogiska verksamheten att genom skolan erhålla sådan hjälp genom en elevassistent. Denna arbetar i sådant fall vid sidan av den personliga assistenten och var och en har sitt ansvarsområde avseende den funktionshindrade. En elevassistent erbjuds vanligen anställning av skolan och omfattas därför av lagen om registerkontroll.

Övriga vuxna i verksamheterna

Övriga vuxna som deltar i eller finns i en verksamhets omedelbara närhet är t.ex. föräldrar i föräldrakooperativ, föräldrar eller andra anhöriga som på annat sätt deltar i verksamheterna och vuxna medlemmar i en dagbarnvårdares familj.

I all förskole- och skolverksamhet som drivs av en kommunal huvudman finns en läroplan där staten anger de övergripande målen och riktlinjerna för verksamheten. Det finns en läroplan för förskolan, en för den obligatoriska skolan, förskoleklassen och fritidshemmet och en för de frivilliga skolformerna. Avsikten är att de tre läroplanerna skall länka i varandra utifrån en gemensam syn på kunskap, utveckling och lärande. Gemensamt för läroplanerna är att förskolan och skolan skall ha ett nära och förtroendefullt samarbete med hemmen och ge föräldrarna möjlighet att vara delaktiga i verksamheten. Läroplanerna ligger även till grund för bedömningen av kvalitetskravet vid tillståndsprövning av enskilda förskolor och skolor. För familjedaghem skall läroplanen vara vägledande.

Att ställa krav på registerkontroll av en förälder som vill vara delaktig i sitt barns utveckling och lärande i förskolan eller skolan, på sätt som läroplanerna förutsätter, är enligt min mening ett mycket stort intrång i den personliga integriteten. Alla människor har rätt att bli förälder och att vara delaktig i barnets skolgång utan att först behöva visa sin lämplighet härför. Utgångspunkten för en förälders medverkan är inte verksamheten i sig utan intresset av att vara delaktig i sitt barns utveckling och välbefinnande.

En förälders deltagande i verksamheten är i regel mer begränsat än en anställds eller annan liknande personals. Vanligtvis har inte heller en förälder, med hänsyn till utbildning och erfarenhet, samma förutsättning som en anställd att fullgöra de uppgifter som läroplanen anger. En förälder bör därför inte ges uppgifter som innebär att han eller hon tillbringar längre tider ensam med barnen. Risken för att en förälder i verksamheten skulle utsätta barn för övergrepp kan därmed inte sägas vara så stor att behovet av en registerkontroll kan anses väga tyngre än skyddet

av en förälders personliga integritet. Föräldrar som vill delta i de verksamheter där deras barn vistas skall därför inte omfattas av kravet på registerkontroll.

Bedömningen av behovet av registerkontroll bör bli densamma oavsett i vilken utsträckning en förälder är delaktig i verksamheten. En förälder i ett föräldrakooperativ som är mycket mer delaktig och verksam bör i integritetshänseende behandlas lika som en förälder som inte deltar mer än någon gång per år och då i mer begränsad omfattning. Bedömningen bör även bli densamma om annan anhörig än en förälder är intresserad av ett barns skolgång och därför vill delta i verksamheten.

En vuxen medlem i en dagbarnvårdares familj bör inte heller med hänsyn till den personliga integriteten omfattas av kravet på registerkontroll. En sådan person har inte någon som helst möjlighet att avstå från en kontroll. En sådan person är normalt inte heller delaktig i verksamheten.

Sammanfattning

Som nämnts ovan bör det inte bero på tillfälligheter, ekonomiska överväganden eller andra omständigheter vilka personer som skall kontrolleras enligt lagen om registerkontroll. Den som skulle kunna anställas inom de berörda verksamheterna bör omfattas av kravet på registerkontroll även om han eller hon kommer in i verksamheten på annat sätt än genom anställning för att verka där på villkor liknande de som gäller för en anställd.

Med detta ställningstagande bör alltså personal i bemanningsföretag, städföretag eller andra verksamheter samt enskilda uppdragstagare kontrolleras innan de påbörjar sitt arbete i skolan eller annan verksamhet som lagen omfattar. Personer som utför mer tillfälliga arbetsuppgifter, t.ex. enstaka reparations- eller underhållsarbeten skall däremot inte omfattas. Att anställa en sådan person för att få arbetet utfört hade ju inte varit aktuellt. En och samma person som mer regelbundet utför allehanda arbetsuppgifter inom verksamheten, t.ex. en vaktmästare, skall dock omfattas av kravet på registerkontroll, eftersom sådana

uppgifter kan fullgöras av en anställd i verksamheten. Även personal som är anställd inom annan kommunal verksamhet bör med denna avgränsning uppvisa ett registerutdrag om han eller hon tilldelas mer regelbundet återkommande eller långsiktiga arbetsuppgifter inom kommunen som innebär arbete inom förskola, skola eller skolbarnsomsorg. Däremot skall andra kategorier av vuxna som deltar i verksamheten eller som finns i dess närhet, t.ex. föräldrar som deltar i verksamheten, personliga assistenter eller vuxna medlemmar i en dagbarnvårdares familj, inte omfattas av lagen.

Det har inte framkommit anledning att göra annan bedömning vad gäller skyddet av den personliga integriteten vad angår de personkategorier som nu föreslås skall omfattas av lagstiftningen än vad som i det tidigare lagstiftningsarbetet gjordes beträffande personal som erbjuds anställning i de berörda verksamheterna. Eftersom en utvidgning av lagen förstärker barns skydd mot övergrepp samtidigt som brott förebyggs är en utvidgning av lagens tillämpningsområde en sådan åtgärd som är tillåten enligt Europakonventionen.

Det föreslås även att övergångsbestämmelser skall införas som innebär att redan anställd personal hos annan arbetsgivare än skolhuvudmannen eller andra redan verksamma uppdragstagare inte skall omfattas av registerkontrollen. Härigenom reduceras det ingrepp i den personliga integriteten som en utvidgning av lagen innebär.

En omfattande registerkontroll utförs som nämnts tidigare redan i dag beträffande de personkategorier som nu föreslås skall omfattas av lagstiftningen på området. En förändring kommer därför i praktiken endast att innebära att den nuvarande ordningen lagfästs.

7.2 Högskolestudenter i lärarutbildningen

Frågan om studenter under lärarutbildningen skall genomgå någon form av lämplighetskontroll berördes av Lämplighetsprovsningsutredningen i SOU 1998:69, av Lärarutbildnings-

kommittén i SOU 1999:63, i prop. 1999/2000:123 och 1999/2000:135 samt i Utbildningsutskottets betänkande 2000/01:UbU4.

Lämplighetsprövningsutredningen ansåg att det kunde finnas skäl att överväga någon form av lämplighetsprövning vid antagningen till utbildningar som leder fram till yrken inom förskoleverksamhet, skola och skolbarnsomsorg. Men eftersom det i det då samtidigt pågående arbetet inom Lärarutbildningskommittén ingick att se över frågor om rekryteringen till lärarutbildningen och om utbildningens innehåll och praktikens roll ansåg utredningen att det i första hand var en uppgift för Lärarutbildningskommittén att ta ställning till huruvida någon form av lämplighetsprövning borde införas vid antagningen till eller under lärarutbildningen.

Lärarutbildningskommittén fann i likhet med Lämplighetsprövningsutredningen att personer som hade dömts för eller stod under åtal för sexualbrott eller andra våldsbrott skulle hindras från att antas till en lärarutbildning. Kommittén föreslog därför att en sökande skulle antas till lärarutbildningen med förbehållet att han eller hon skulle förete ett registerutdrag av vilket framgick att vederbörande inte hade dömts för eller stod under åtal för något sexualbrott eller annat allvarligt våldsbrott.

I regeringens förslag till ny lärarutbildning tog regeringen upp frågan om lämplighetsprövning av sökanden till lärarutbildningen och uttalade bl.a. att det inte var givet att alla personer som genomgick lärarutbildning skulle komma att arbeta med barn och att någon registerkontroll därför inte borde omfatta sökande till lärarutbildningar (se prop. 1999/2000:135 s. 57). Möjligheterna att genomföra en registerkontroll i samband med att studenterna skulle göra praktik diskuterades emellertid inte närmare.

Lagen om registerkontroll kom således inte att omfatta högskolestudenter som antas till en lärarutbildning. Inte heller uppställdes något krav på kontroll i samband med att studenterna skulle göra sin praktik. Trots att lagen inte omfattar denna personkategori och trots att någon högskolestudent aldrig såvitt

känt har varit föremål för åtal eller dömts för sexuella övergrepp i samband med praktiktjänstgöring har det, som Skolverket konstaterat, utbildats en praxis på många förskolor och skolor av innebörd att studenterna får uppvisa ett registerutdrag innan de får påbörja sin praktik inom verksamheterna.

I den nya lärarutbildningen som startade hösten 2001 ingår ett nytt moment, s.k. verksamhetsförlagd utbildning (VFU). Under sådan del av utbildningen kommer studenterna i större utsträckning än tidigare att befinna sig ute i förskolor och skolor. Många högskolor tillämpar en modell med s.k. partnerområden, vilket innebär att studenten knyts till en viss skola eller ett visst rektorsområde och utför all sin VFU där. Ett partnerområde kan bestå av en kommun/kommundel/stadsdel eller flera stadsdelar i samverkan. I detta område skall alla skolformer, från förskola till gymnasieskola, normalt finnas. Genom att vara knuten till ett partnerområde under utbildningen får studenterna möjlighet att över tid följa utvecklingen för enskilda barn och unga, en grupp/klass, personalen och själva verksamheten. Om en modell med partnerområden tillämpas har högskolan och kommunen ett gemensamt ansvar för den verksamhetsförlagda utbildningen. Innehållet i sådan utbildning bestäms av syftet med de kurser som den ingår i. Studenten skall utveckla de förmågor som framgår av syftet med respektive kurs. Allteftersom studenten utvecklar sin lärarkompetens och blir en del av partnerområdet kan han eller hon också ta allt större ansvar för olika delar i lärarbetet. Avsikten är att studenten genom den verksamhetsförlagda utbildningen också skall bidra till partnerområdets verksamhet och att det de gör skall vara till nytta för verksamheten.

Hur den verksamhetsförlagda utbildningen utformas beror på vilken högskola studenten tillhör och vilka kurser han eller hon väljer. Det kan vara fråga om ett fåtal längre sammanhängande perioder eller ett flertal perioder av varierande längd. Även examensarbetet kan knytas till verksamheten i partnerområdet eller motsvarande. I alla former av deltagande i VFU skall studenten ha kontakt med arbetslaget på den skola eller motsvarande som studenten befinner sig på. I den nya lärarutbild-

ningen har arbetslagen i skolorna fått ett stort ansvar för den verksamhetsförlagda delen av utbildningen. Utöver kontakten med arbetslaget skall studenten ha en eller flera särskilt utsedda handledare inom sitt verksamhetsområde som alltid skall finnas till hands för samråd och hjälp under hela den verksamhetsförlagda utbildningen.

Det är högskolan som har ansvaret för att studenterna får möjlighet att utföra VFU. Vid vissa högskolor får studenterna i första hand själva ordna sin VFU medan andra högskolor ordnar platser till den verksamhetsförlagda utbildningen. Vid de flesta högskolor kan studenterna ge in önskemål om var de vill utföra sin VFU. Det är många studenter som skall erhålla plats för VFU. Enligt Högskoleverket började t.ex. läsåret 2002/03 ungefär 14 000 personer på den nya lärarutbildningen.

Det skiljer sig från högskola till högskola i vilken omfattning studenterna tillbringar tid ensamma med barnen. Vid flertalet av högskolorna ingår det i utbildningen att studenterna i vart fall i slutet av utbildningen skall ges tillfälle att tillbringa tid ensam med ett eller flera barn. Den nya verksamhetsförlagda utbildningen innebär under alla förhållanden att studenterna blir mer delaktiga i verksamheten. Studenterna ges därför större möjligheter att knyta kontakter med barn och unga i verksamheterna.

Såsom framkommit ovan tillbringar de allra flesta studenter tid ensamma med barnen under sin verksamhetsförlagda utbildning. De skall också i och med den nya lärarutbildningen vara mer involverade och ansvariga för verksamheten. Flertalet av dem kommer även efter avslutade studier att söka och erbjudas tjänster inom förskola, skola eller skolbarnsomsorg där de kommer att behöva uppvisa ett registerutdrag. Det får därför anses rimligt att de även skall genomgå en registerkontroll i samband med att de erbjuds att utföra sin VFU inom de berörda verksamheterna. Redan under studietiden bör det bli klarlagt om en student är lämplig för läraryrket eller inte. Det finns sålunda en mängd skäl att trots tidigare motvilja mot att införa kontroll av sökande till lärarutbildningarna nu införa en registerkontroll inför den verksamhetsförlagda delen av utbildningen. Det

viktigaste skälet är dock skyddet av barn mot övergrepp och en enskilds rätt till skydd av den personliga integriteten får därför tåla en viss inskränkning.

Det bör givetvis lämnas tydlig information om att studenterna kommer att behöva uppvisa ett registerutdrag inför den verksamhetsförlagda delen av utbildningen. En sådan information torde innebära att personer med anteckning om allvarligt brott i belastningsregistret inte kommer att söka sig till lärarutbildningen.

En student i lärarutbildningen måste utföra VFU för att er-hålla sin examen. En student som upp visar ett registerutdrag med anteckning om brott riskerar att rektor eller annan verksamhetsledare inte vill ta emot honom eller henne för utförande av VFU. Det ankommer vid sådant förhållande på ansvarig högskola att försöka hjälpa studenten att hitta annan arbetsgivare där VFU kan utföras. Eftersom det är rektor eller motsvarande verksamhetsledare som slutligen bestämmer om en student får utföra sin VFU i hans eller hennes verksamhetsområde kan emellertid en situation uppstå där studenten överhuvudtaget inte får tillfälle att utföra sin VFU. Detta kan i sin tur medföra att studenten inte kan godkännas i en kurs där VFU ingår och därmed att studenten inte kan få ut sin lärarexamen.

En student kan i vissa fall enligt 4 kap. 6 § 3 p. högskolelagen (1992:1434) avskiljas från utbildningen, t.ex. om han eller hon gjort sig skyldig till allvarlig brottslighet. En förutsättning för avskiljande är att det finns en påtaglig risk att studenten kan komma att skada annan person eller värdefull egendom under utbildningen. Risken för att personer skall skadas skall inte bedömas enbart i förhållande till andra studenter eller lärare utan också i förhållande till alla andra som studenten kommer i kontakt med under utbildningen, t.ex. barn under lärarutbildningen (se prop. 1992/93:1). Ett avskiljande är inte tidsbegränsat utan gäller tillsvidare med rätt till omprövning av beslutet efter två år. Det är alltså i princip redan idag möjligt att hindra olämpliga personer från att fullfölja en lärarutbildning om det blir känt att vederbörande har dömts för viss allvarlig brottslighet.

7.3 Elever från grund- eller gymnasieskola eller motsvarande

Elever från grund- eller gymnasieskolan som utför praktik inom de berörda verksamheterna arbetar normalt inte ensamma med barnen. Deras deltagande i verksamheten begränsas till ett deltagande vid sidan av den ordinarie personalen och deras närvaro utgör därför inte någon risk för barnens säkerhet. Dessa elever bör därför inte omfattas av lagen om registerkontroll. Detsamma bör gälla för s.k. volontärer som i vissa ideella organisationer deltar i främst förskoleverksamhet.

7.4 Arbetsmarknadspraktikanter

Bestämmelser om de arbetsmarknadspolitiska programmen i Sverige finns i lagen (2000:625) om arbetsmarknadspolitiska program och förordningen (2000:634) om arbetsmarknadspolitiska program. De arbetsmarknadspolitiska programmen utgörs av bl.a. arbetspraktik, ungdomsinsatser och projekt med arbetsmarknadspolitisk inriktning.

De arbetsmarknadspolitiska programmen är sådana insatser som syftar till att stärka den enskildes möjligheter att få eller behålla ett arbete som så nära som möjligt ansluter till hans eller hennes förutsättningar och önskemål. Arbetspraktik på en arbetsplats kan anvisas för att få yrkesorientering, yrkespraktik eller livserfarenhet.

Privata och offentliga arbetsgivare liksom ideella organisationer kan anordna arbetspraktik. Praktiken får pågå i högst sex månader. Endast om det finns särskilda skäl får tiden förlängas. Praktiken skall företrädesvis ske på heltid.

För arbetslösa ungdomar som inte fyllt 20 år och som inte genomgår gymnasieskola eller liknande utbildning får en kommun anordna praktik eller annan verksamhet på heltid till dess de fyller 20 år. För ungdomar som står till arbetsmarknadens förfogande och som har fyllt 20 men inte 25 år får en kommun åta sig skyldighet att erbjuda en aktiverande och ut-

vecklande insats på heltid i längst 12 månader med möjlighet till förlängning i vissa fall.

Den som tar del av ett arbetsmarknadspolitiskt program skall inte anses som arbetstagare om inte programmet gäller en anställning med anställningsstöd eller lönebidrag, skyddat arbete, reguljärt arbete inom ramen för aktivitetsgarantin eller en anställning med särskilt stöd för introduktion och uppföljning (SIUS). När ett program bedrivs på en arbetsplats skall den som tar del av programmet dock likställas med arbetstagare vid tillämpningen av vissa regler i arbetsmiljölagen (se 7 § lagen om arbetsmarknadspolitiska program).

Arbetsförmedlingen eller annan ansvarig myndighet gör idag inte någon registerkontroll av de personer som skall utföra arbetspraktik eller liknande i förskola, skola och skolbarnsomsorg. Om arbetsförmedlingen på annat sätt får vetskap om att någon person som är föremål för arbetsmarknadspolitiska åtgärder har dömts för allvarigare brott placeras denne inte i skolmiljö eller annan arbetsplats som innebär arbete med barn. Det förekommer dock att ledningen för de berörda verksamheterna begär att få se ett utdrag ur belastningsregistret innan praktik eller annan programinsats får påbörjas.

Det varierar vem som ordnar en praktikplats, den enskilde eller arbetsförmedlingen. Det är dock alltid arbetsgivaren som godkänner om en person får utföra arbetspraktik eller liknande i den verksamhet som han eller hon ansvarar för. Det har inte varit möjligt att få fram statistik över hur många personer som har fått placering i sådana verksamheter som lagen om registerkontroll avser.

De arbetsmarknadspolitiska åtgärderna syftar till att få ut människor på arbetsmarknaden och målet med åtgärderna är att personen ifråga senare skall kunna söka ett arbete inom den verksamheten där programinsatserna utförts. Det kan därför anses motiverat att redan innan insatser görs det klarläggs om den anställda senare kan komma att erhålla ett arbete inom det arbetsområde där praktiken eller motsvarande skall utföras. De som omfattas av åtgärderna får därtill inte sällan tillfälle att

umgås ensamma med barn även om de, liksom högskolestudenterna, har en handledare utsedd för sig. Eftersom de kan erbjudas praktik eller annan insats under relativt lång tid finns möjligheter att etablera kontakt med de barn som finns i verksamheten. Mot denna bakgrund är det därför rimligt att personer som omfattas av arbetsmarknadspolitiska åtgärder, i likhet med lärarstudenterna, skall uppvisa ett registeruppdrag innan de påbörjar sin praktik eller motsvarande inom de aktuella verksamheterna.

Även för denna personkategori är det viktigt att tydlig information lämnas om att registerkontroll kommer att utföras beträffande den som är intresserad av att arbeta inom förskola, skola eller skolbarnsomsorgen. Den som inte vill uppvisa ett registerutdrag kan därmed avstå från att anmäla sitt intresse för ett program som innebär arbete inom de berörda verksamheterna. På detta sätt upprätthålls respekten för den personliga integriteten.

8 Förslag till ändrade regler

Utgångspunkten för när registerkontroll skall utföras bör vara i vilken verksamhet den arbetssökande eller annan skall verka i, inte vem som är arbetsgivare eller annan ansvarig. Det föreslås därför att lagen om registerkontroll utvidgas till att avse även personer som är anställda av andra arbetsgivare än de inom skola och barnomsorg samt enskilda som genom uppdragsavtal eller på annan liknande grund på anställningslika villkor erbjuds att verka inom de berörda verksamheterna. Lagen skall även omfatta andra vuxna som mer stadigvarande vistas i de berörda verksamheterna i syfte att där erhålla kunskaper och färdigheter av olika slag. Med denna utvidgning blir lagen mer heltäckande och omotiverade särbehandlingar motverkas.

Det bör i likhet med vad som gäller för den som erbjuds anställning vara den aktuella verksamhetens huvudman, dvs. i praktiken rektor eller annan verksamhetsledare, som ansvarar för att kontrollen görs inför arbetets igångsättning inom verksamheten. Det är ju denne eller denna som ansvarar för verksamheten och barnens säkerhet och som kan avgöra vilka personer som är lämpliga att delta i verksamheten. Eftersom huvudmannen för verksamheten ges en skyldighet att utföra registerkontroll även av personer som är anställda hos andra arbetsgivare bör det i de avtal som ingås med dessa arbetsgivare finnas tydliga villkor som möjliggör för huvudmannen att genomföra en sådan kontroll och som tillförsäkrar denne rätten att neka en enskild person tillträde till verksamheten om skäl för detta framkommer vid registerkontrollen. För det offentliga del skall därvid bestämmelserna i lagen (1992:1528) om offentlig upphandling beaktas.

Den, som när lagändringen träder ikraft, redan är anställd av ett bemanningsföretag eller annat entreprenadföretag med verksamhet i förskola, skola eller skolbarnsomsorg skall med hänsyn till den personliga integriteten inte omfattas av de nya bestämmelserna. Inte heller de högskolestudenter som före lagens ikraftträdande antagits till lärarutbildningen skall omfattas. Lika-

så skall den som före ikraftträdandet anvisats ett arbetsmarknadspolitiskt program som innebär vistelse i de berörda verksamheterna inte omfattas av de nya bestämmelserna. Den som när lagen träder ikraft är anställd av arbetsgivare som vid den tidpunkten inte har uppdrag i de berörda verksamheterna men som senare får sådant uppdrag bör rimligtvis inte heller omfattas av någon registerkontroll. Inte heller bör redan anställda inom andra kommunala förvaltningar som erbjuds att utföra arbetsuppgifter i inom förskola, skola eller skolbarnsomsorgen genomgå registerkontroll.

Genom ändringen stärks barns skydd mot övergrepp samtidigt som skyddet av den personliga integriteten endast i begränsad omfattning påverkas eftersom den enskilde kan välja att avstå från att söka sig till områden där det kan komma att krävas registerkontroll.

9 Konsekvenser

Utökad uttag av registerutdrag

Ytterligare personkategorier kommer med detta förslag att omfattas av lagen om registerkontroll. Hur många det kan bli frågan om är svårt att uppskatta eftersom det inte finns någon heltäckande statistik att hänföra sig till.

Enligt Rikspolisstyrelsens beräkningar sker redan i dag ett större uttag av registerutdrag än antalet anställda i de berörda verksamheterna motiverar. De två första åren efter det att lagen trädde ikraft uppgick överuttaget till 300 procent i förhållande till hur många som faktiskt anställdes. Det togs ut drygt 200 000 registerutdrag samtidigt som drygt 70 000 personer anställdes. Genom Skolverkets undersökning och mina egna samtal med olika verksamhetsledare har framkommit att överuttaget kan bero på att registerutdrag i många fall begärs ut redan innan en arbetssökande har blivit erbjuden en anställning. Överuttaget kan även bero på att flertalet av de personer som nu föreslås skall omfattas av lagen redan kontrolleras. Om lagen utvidgas på förslaget sätt kommer en viss ökning av uttag av registerutdrag att ske. På grund av de föreslagna övergångsbestämmelserna kommer ökningen av antalet ansökningar om utfående av utdrag ur belastningsregistret inte att ske samtidigt utan mer successivt över en längre period. Det förekommer för närvarande inte några längre väntetider hos Rikspolisstyrelsen. Med fler inkomna ansökningar torde dock väntetiderna under vissa perioder komma att bli något längre. Förslagen bedöms dock sammantaget inte medföra några ökade kostnader för ansvariga myndigheter.

Spridning av registerkontroller till andra verksamheter

En annan konsekvens av förslaget är att flertalet av de arbetsgivare som här berörs och som skall nyanställa personal efter lagens ikraftträdande kommer att vilja kontrollera de arbetssökande för att försäkra sig om att kraven från uppdragsgivarna

om registerkontroll kan tillgodoses. Det är självklart att en arbetsgivare som vet att de anställda kommer att genomgå en registerkontroll innan de blir accepterade av skolhuvudmannen själv vill kontrollera om en arbetsökande är brottsligt belastad. Om så inte sker kan den situationen uppstå att en anställd inte kan utföra sådana arbetsuppgifter som den verksamhet som arbetsgivaren bedriver innebär. Även om det är möjligt att en skolhuvudman kommer att acceptera en person med anteckning i belastningsregistret är det inte något som ett affärsdrivande företag kan räkna med.

I betänkandet Personlig integritet i arbetslivet (SOU 2002:18) konstateras att det inte sällan förekommer att en arbetsgivare kräver utdrag ur belastningsregistret som villkor för en anställning utan att detta är ett krav enligt lag. Utredningens uppfattning är att det därmed finns en risk för att den personliga integriteten har börjat erodera. Om detta beror på lagstiftningen om registerkontroll av personal inom förskoleverksamhet, skola och skolbarnsomsorg är svårt att säga. Mycket tyder på att det snarare är en effekt av att arbetsgivare idag i allmänhet vill veta så mycket som möjligt om den personal som man avser att anställa. Klart är dock att en smittoeffekt uppstått i och med att det för många verksamhetsledare inom de berörda verksamheterna varit oklart vilka personer som omfattas av lagens tillämpningsområde och att de därför försiktighetsvis har kontrollerat fler personkategorier än vad lagen i sin nuvarande lydelse kräver. Detta har i sin tur medfört att de bemanningsföretag och andra företag som har sina anställda i de berörda verksamheterna kontrollerar sina anställda eller personer som söker anställning i företaget för att säkerställa att de anställda kan utföra arbete på arbetsplatser som kräver registerkontroll. Det har emellertid inte framkommit någonting som tyder på att en utvidgning av lagens tillämpningsområde skulle medföra en ytterligare spridning av registerkontroller till andra verksamheter.

Förslaget till ny lag om personlig integritet i arbetslivet innebär en påtaglig uppstramning av en arbetsgivares möjligheter att begära in registerutdrag från en arbetstagare eller en arbets-

sökande. Om det inte kan visas att det är nödvändigt från säkerhetssynpunkt förbjuds alla arbetsgivare, såväl offentliga som privata, att behandla personuppgifter om lagöverträdelse av arbetstagare eller arbetssökande. Utredningens förslag har ännu inte lett till lagstiftning och det verkar inte heller som om en sådan är nära förestående. Även inom EU pågår ett arbete med inriktning på införande av gemensamma bestämmelser på området. Något förslag från Kommissionen har ännu inte lagts. Hur den smittoeffekt som beskrivits ovan skulle bedömas enligt en eventuell lagstiftning till skydd för den personliga integriteten i arbetslivet går därför inte att sja om idag. Det förefaller emellertid rimligt att en arbetsgivare som genom avtal har sin personal i verksamheter som omfattas av ett lagkrav på registerkontroll bör ges möjlighet att utföra en egen registerkontroll innan sådan personal anställs. Frågan får dock övervägas i det fortsatta lagstiftningsarbetet med den nya lagen om skydd för personlig integritet i arbetslivet.

Är bestämmelserna effektiva?

En annan fråga i sammanhanget är om de föreslagna bestämmelserna verkligen är effektiva. Säkerställs barns och ungas rätt till skydd mot övergrepp av den föreslagna utvidgningen? En registerkontroll vid en nyanställning i de berörda verksamheterna är det sista momentet i en anställningsprocedur som görs när den arbetssökande i övrigt visat sig lämplig för anställning. För de nu föreslagna personkategorierna blir registerkontrollen emellertid i många fall den enda lämplighetsprövning som skolläningen får tillfälle att göra.

Det är känt att personer som har ett sexuellt intresse av barn på alla sätt försöker närma sig barn. Stängs en möjlighet till kontakt av prövas en annan. Många av de personer som anlitas via uppdrag eller entreprenadavtal utför dessutom sådana arbetsuppgifter som ligger vid sidan av den egentliga verksamheten, vilket innebär att det kan vara svårare för en verksamhetsledare att ha uppsikt över en sådan person. De ingår inte heller normalt

i något arbetslag eller liknande utan sköter sina sysslor mer i ensamhet. Mot denna bakgrund är det rimligt att den enda kontroll som faktiskt finns att tillgå för den verksamhetsansvarige, dvs. en registerkontroll, bör få utföras. Reglerna blir inte effektiva förrän alla personkategorier som arbetar eller på annat liknande sätt verkar där barn och unga uppehåller sig omfattas av sådan kontroll.

10 Andra åtgärder än registerkontroll

Som nämnts ovan är det mycket ovanligt att personal eller andra vuxna som verkar inom de berörda verksamheterna och som döms för brott begånget i samband med yrkesutövningen har begått brott tidigare. En förklaring till detta kan vara att den som begår brott mot barn i skolmiljö eller liknande först genom en anställning eller annan ingång i verksamheten kommer i kontakt med barn och unga och härigenom kan etablera ett sådant förhållande och förtroende som gör det möjligt för denne eller denna att förgripa sig på barn. En annan förklaring kan också vara att det är fråga om en person som under en längre tid har begått sexuella övergrepp mot barn i det tysta och som först på ett sent stadium upptäcks och lagförs.

En registerkontroll inför en anställning eller annan arbetsform utgör mot bakgrund av det ovan anförda ingen garanti för att övergrepp mot barn inom verksamheterna inte kan ske. Det finns även en risk att en registerkontroll ger verksamhetsledningen en falsk känsla av trygghet. En registerkontroll får därför inte innebära att andra åtgärder för att säkerställa barnskyddet inte genomförs. En noggrann och grundlig rekrytering av personal är ett mycket viktigt instrument för att hitta den mest lämpliga sökanden. Anställningsintervjuer och referenstagning bör därför ägnas erforderlig tid och engagemang. När det gäller personer som skolhuvudmannen själv inte anställer utan mer eller mindre tilldelas av andra arbetsgivare eller ansvariga är det ofta endast den kontroll som registerutdraget innebär som utgör grunden för kännedomen om den personen. Det är därför viktigt att sådana personer presenteras för verksamhetsledningen och övrig personal inför arbetsstarten. Dessa personer bör också ges en ordentlig introduktion och arbetsledning. Det bör även vara självklart att dessa inte genast tilldelas arbetsuppgifter som innebär att de tillbringar tid ensamma med barnen. Arbetsledningen bör också kontinuerligt följa verksamheten och varje anställds och andra vuxnas relationer till barnen. Det bör t.ex. undvikas att

en och samma person alltid får tillfälle att vara ensam med barnen i samband med öppning och stängning av lokalerna.

Samtidigt som det är viktigt att riskerna för övergrepp uppmärksammas får riskerna inte överdrivas. Det är olyckligt om en känsla av övervakning eller misstänksamhet präglar verksamheten. För att undvika detta bör därför varje arbetsplats utarbeta en handlingsplan för snabb och korrekt handläggning om det skulle uppstå misstanke om övergrepp mot ett eller flera barn. Det får i sammanhanget inte heller glömmas bort att det finns annat olämpligt beteende hos vuxna som arbetar med barn som måste stävjas.

I många skolor arbetar man i arbetslag. Ett sådant arbetssätt minskar möjligheterna för en enskild person att utsätta barn för övergrepp eller annat olämpligt beteende. Arbete i arbetslag bör utvecklas ytterligare och införas i fler verksamheter så att insyn och öppenhet präglar arbetet.

Redan under utbildningen till lärare bör kurser om sexuella och andra övergrepp på barn ingå som ett obligatoriskt moment. I en sådan kurs skall fokus sättas på hur skadligt det kan vara för barn att utsättas för övergrepp av vuxna och vilka allvarliga konsekvenser det kan få för det enskilda barnet. Fokus skall även sättas på vilka olika förövare som kan finnas och hur en sådan person närmar sig barn. Även under fortbildning för lärare och annan skolpersonal bör liknande inslag ingå. Nyttan med ett sådant inslag i utbildningen är dels att en presumtiv förgripare förhoppningsvis avstår från att utsätta barn för övergrepp med kunskap om konsekvenserna, dels att arbetskamrater eller andra i verksamheten kan observera om ett misstänkt beteende förekommer hos någon annan i barnens närhet. Ökade kunskaper hos personalen om övergrepp ökar också deras uppmärksamhet på signaler hos barn som är utsatta för olika slags övergrepp så att de kan reagera, åtgärda och arbeta för att barnet får hjälp. Ökade kunskaper kan också främja ett arbetsklimat som gör att barn känner trygghet och själva vågar berätta om sin utsatthet.

Även barnen bör få utbildning om rätten till den egna kroppen och om etik och moral. På många förskolor och skolor före-

kommer redan idag en verksamhet som tar sikte på dessa frågor. Undervisningen är mycket pedagogiskt upplagd med lättförståeliga böcker och övningar. Det är viktigt att sådan undervisning sker professionellt och med beprövat material och att det ingår som en naturlig del i undervisningen. En medvetenhet och säkerhet hos barnen om rätten till sin egen kropp och personliga integritet kan på detta sätt vara en god hjälp i arbetet med att förebygga övergrepp på barn.

11 Författningskommentarer

Förslag till lag om ändring i lagen (2000:873) om registerkontroll av personal inom förskoleverksamhet, skola och skolbarnsomsorg.

2 a §

I paragrafen, som är ny, anges de ytterligare personkategorier som skall omfattas av lagen utöver de som framgår av 1 och 2 §§. Den första punkten avser personer som genom anställning hos annan, genom uppdrag eller på annan liknande grund erbjuds att utföra arbete inom de berörda verksamheterna. Med anställning hos annan avses främst de personer som utför sådana stödfunktioner till kärnverksamheten som kan läggas ut på entreprenad, t.ex. städning, fastighetsskötsel eller skolskjuts. Även den som är anställd av annan kommunal nämnd eller förvaltning än den som ansvarar för förskolan, skolan och skolbarnsomsorgen avses. Punkten klargör även att en enskild fysisk person, s.k. uppdragstagare som anlitas av skolhuvudmannen, t.ex. personal hos bemanningsföretag eller enskilda läkare och skolpsykologer omfattas av registerkontrollen.

Gemensamt för de personkategorier som avses i första punkten är att de utför arbetsuppgifter som annars utförs eller skulle kunna utföras av någon anställd hos huvudmannen. Lagen omfattar därför inte personer som mer tillfälligtvis vistas i de berörda verksamheterna, t.ex. en byggnadsarbetare som utför vissa reparationsarbeten. Lagen skall inte heller omfatta personliga assistenter, föräldrar i föräldrakooperativa förskolor eller vuxna medlemmar i en dagbarnvårdares familj.

Den andra och tredje punkten innebär att högskolestudenter som utför sin verksamhetsförlagda del av lärarutbildningen inom förskola, skola eller skolbarnsomsorgen omfattas av lagen, liksom den som genom deltagande i ett arbetsmarknadspolitiskt program erbjuds att utföra arbetspraktik eller annan programinsats i de nämnda verksamheterna.

Eftersom det är huvudmannen som ansvarar för barnens säkerhet och som skall ha avgörande inflytande över vilken personal som skall få tillträde till verksamheten är det till denne, eller till annan som givits ansvaret för rekryteringen, som registerutdraget skall lämnas.

3 §

Tredje paragrafen ändras på så sätt att även de personkategorier som avses i den nya 2 a § omfattas av undantaget från bestämmelserna om uppvisande av registerkontroll vid förnyat erbjudande om deltagande i verksamheten inom ett år.

Ikraftträdande- och övergångsbestämmelserna

Övergångsbestämmelserna innebär att vid lagens ikraftträdande redan anställda hos entreprenadföretag eller andra arbetsgivare, t.ex. annan kommunal förvaltning, inte omfattas av de nya reglerna. Inte heller en uppdragstagare som vid denna tidpunkt befinner sig ute i verksamheten omfattas. Studenter som redan antagits till lärarutbildningen på en högskola omfattas inte heller, liksom inte heller den som före lagens ikraftträdande anvisats ett arbetsmarknadspolitiskt program.

Bilaga 1

REGERINGSKANSLIET

Promemoria Bilaga till protokoll
2004-02-03 § 29

Utbildningsdepartementet

2004-02-03

Uppdrag att se över vilka personkategorier som bör omfattas av lagstiftningen om registerkontroll av personal inom förskoleverksamhet, skola och skolbarnsomsorg

Sammanfattning av uppdraget

En utredare tillkallas för att göra en översyn av lagen (2000:873) om registerkontroll av personal inom förskoleverksamhet, skola och skolbarnsomsorg. Utredaren skall analysera vilka konsekvenser det skulle få om regleringen förändrades så att ytterligare personkategorier omfattas av lagstiftningen på området. Om utredaren bedömer att det finns skäl att ändra lagstiftningen, skall utredaren lämna de författningsförslag som är nödvändiga.

Bakgrund

Lagen om registerkontroll av personal inom förskoleverksamhet, skola och skolbarnsomsorg trädde i kraft den 1 januari 2001. Syftet med lagstiftningen är att stärka barns och ungas skydd mot främst sexuella övergrepp. Lagen innebär att en särskild lämplighetsprövning av personal inom de berörda verksamheterna skall ske då någon erbjuds en anställning. Det sker

genom att utdrag ur polisens belastningsregister visas upp. Registerkontrollen avser alla slag av anställningar inom förskoleverksamhet, förskoleklass, skolverksamhet för skolpliktiga barn och skolbarnsomsorg och gäller oavsett om verksamheten bedrivs i offentlig regi eller enskilt. Kontrollen avser enbart den som erbjuds en anställning.

Arbetsgivaren är skyldig att genomföra registerkontrollen men för att minimera integritetsintrånget är det den arbetsökande själv som inhämtar registerutdraget, som är begränsat till uppgifter om sexualbrott och barnpornografibrott samt vissa andra brott som innebär allvarliga kränkningar av andra människor som mord, dråp, grov misshandel, människorov och grovt rån. Den som inte har lämnat registerutdrag får inte anställas.

Behovet av en översyn

På regeringens uppdrag har Statens skolverk utfört en uppföljning av tillämpningen av den nya lagen (rapport den 20 maj 2003, dnr 01-2002:1807). Statens skolverk har därvid uppmärksammat att det finns vissa grupper av vuxna som mer stadigvarande vistas i de berörda verksamheterna utan att vara anställda där och som därför – trots att de tillbringar tid ensamma med barnen – inte omfattas av registerkontrollen. Det gäller dels praktikanter av olika slag, dels personer som arbetar i skolan eller motsvarande men som är anställda inom andra kommunala verksamheter, t.ex. socialtjänsten, fastighetsförvaltningen och fritidsförvaltningen. Statens skolverk har med anledning av detta föreslagit att en översyn görs av lagstiftningen.

I sitt remissvar över Skollagskommitténs betänkande Skollag för kvalitet och likvärdighet (SOU 2002:121) har Barnombudsmannen framfört att även andra yrkeskategorier än de som arbetar i skolan bör omfattas av reglerna om registerkontroll.

Barnombudsmannen har därvid anfört att de kategorier det främst gäller är förare av skolskjuts samt personliga assistenter och förare inom färdtjänsten.

Utöver de grupper som Statens skolverk och Barnombudsmannen har uppmärksammat kan det konstateras att registerkontrollen inte heller omfattar de personer som redan var anställda då det nya regelverket trädde i kraft. Vidare omfattas inte personal hos s.k. bemanningsföretag som utför arbete inom skolverksamheten och andra berörda verksamheter.

Lagen om registerkontroll kan sägas bygga på en jämkning av två mycket viktiga skyddsintressen – skyddet av barn mot övergrepp och skyddet av den personliga integriteten. I förarbetena till lagen konstaterade regeringen att i skolan redan anställda, främst av hänsyn till den personliga integriteten, inte borde omfattas av registerkontroll (prop. 1999/2000:123 s. 20). Frågan om det kunde finnas skäl att överväga någon form av kontroll av praktikanter – genom en lämplighetsprövning vid antagning till utbildningar som leder fram till yrken inom förskoleverksamhet, skola och skolbarnsomsorg – berördes också, men sköts på framtiden (a. prop. s. 24 samt SOU 1998:69 s. 146 och SOU 1999:63 s. 353f). I sitt förslag till ny lärarutbildning återkom regeringen till frågan och uttalade bl.a. att det inte är givet att alla personer som genomgår lärarutbildning kommer att arbeta med barn, att användandet av lämplighetsprövning genom registerkontroll allmänt sett bör begränsas och att sådan kontroll inte borde omfatta sökande till lärarutbildningar (prop. 1999/2000:135 s. 57). Möjligheterna att genomföra en registerkontroll i samband med att studenterna skall göra praktik diskuterades emellertid inte närmare. Frågan huruvida registerkontrollen borde omfatta även andra personalgrupper som vistas i skolan eller motsvarande verksamheter men som är anställda inom något annat kommunalt verksamhetsområde eller av ett bemanningsföretag övervägdes inte närmare. Inte heller övervägdes arbetsmarknadspraktikanter.

Skollagskommittén har i sitt betänkande Skollag för kvalitet och likvärdighet (SOU 2002:121) föreslagit att lagstiftningen om registerkontroll skall integreras i skollagen. Kommitténs förslag bereds för närvarande i Regeringskansliet med inriktningen att en proposition skall läggas fram för riksdagen under år 2005.

Oavsett om regelverket i framtiden återfinns i skollagen eller i en särskild lag, är det angeläget att bestämmelserna är utformade på ett sådant sätt att de ger ett gott skydd mot att barn utsätts för övergrepp. För att fylla sitt syfte måste tillämpningsområdet vad gäller de personalgrupper av olika slag som vistas i skolmiljöer och andra berörda verksamheter vara rimligt heltäckande.

Mot bakgrund av det nu sagda finns det skäl att överväga om de personkategorier som omfattas av lagen om registerkontroll bör utökas. En utredare bör se över detta.

Uppdraget

Utredaren skall överväga om det finns skäl att nu utöka de personkategorier som omfattas av lagen om registerkontroll. Övervägandena skall avse samtliga personkategorier som är verksamma i förskola, förskoleklass, skolverksamhet för skolpliktiga barn eller skolbarnsomsorg utan att vara anställda där. Dessa personkategorier kan innefatta bl.a. praktikanter under lärarutbildning, praktikanter i arbetsmarknadspolitiska åtgärder och personer som arbetar i verksamheterna men som är anställda i någon annan kommunal verksamhet eller i ett bemanningsföretag.

Utredaren skall identifiera och analysera vilka konsekvenser det skulle få om tillämpningsområdet för lagstiftningen om registerkontroll utökades på så sätt att ytterligare en eller flera av ovan nämnda eller andra personkategorier skulle omfattas av kravet på registerkontroll. Vid analysen skall utredaren beakta såväl

barnskyddsaspekter som integritetsaspekter. Behovet av en ändrad reglering skall sålunda vägas mot de konsekvenser som en ändrad reglering skulle medföra. Utredaren skall därvid också ta i beaktande vilka andra möjligheter än registerkontroll som finns för att säkerställa barnskyddet. Utredaren skall även bedöma hur stor risken är att en utökad registerkontroll inom nu aktuellt område skulle medföra en inte önskvärd spridning av registerkontrollen till andra områden på arbetsmarknaden.

Utredaren skall inte överväga frågan om lämplighetsprövning genom registerkontroll redan i samband med antagning till lärarutbildning. Inte heller avser uppdraget personal som redan är anställd i skolan eller övriga verksamheter som omfattas av lagen.

Utredaren skall lämna förslag på lämpliga åtgärder för att förbättra skyddet mot övergrepp för barn. Om utredaren bedömer att det finns skäl att ändra lagstiftningen, skall han eller hon lämna de författningsförslag som är nödvändiga. Utredaren skall därvid hålla sig informerad om det lagstiftningsarbete som pågår inom Utbildningsdepartementet med anledning av Skollagskommitténs betänkande (SOU 2002:121) och beakta detta arbete vid utformningen av eventuella författningsförslag.

Utredaren skall redovisa sitt förslag i en tryckt departementspromemoria senast den 31 juli 2004.

Departementsserien 2004

Kronologisk förteckning

1. Mer trä i byggandet. Underlag för en nationell strategi att främja användning av trä i byggandet. N.
2. Högre utbildning i utveckling. Bologna-processen i svensk belysning. U.
3. Ändringar i mönsterskyddslagen på grund av EG-förordningen om gemenskapsformgivning. Ju.
4. Samråd efter folkinitiativ. Ju.
5. Rätt nivå på socialbidraget. Är det lönsamt att inte arbeta? S.
6. Sprutbytesverksamhet för injektionsmissbrukare. S.
7. Ökad användning av intensivövervakning med elektronisk kontroll. Ju.
8. Ökad säkerhet i pass m.m. Ju.
9. Genomförandet av EU:s jordbruksreform i Sverige. Jo.
10. Försäkringsförmedling. Fi.
11. Förbättrad djurskydds- och livsmedelstillsyn. Jo.
12. Några frågor om säkerhetsskyddslagen. Ju.
13. Formerna för den framtida läkemedelsreklamen. S.
14. Genomförande av EG:s direktiv om gemenskapsåtgärder för bekämpning av mul- och klövsjuka. Jo.
15. Tillstånd vid förvärv av lantbruksegendom i glesbygd. Jo.
16. Drivkrafter för minskad sjukfrånvaro. S.
17. Svensk OECD-strategi – övergripande prioriteringar och organisation. UD.
18. Kommunal medverkan i landstingets sjuktransporter. Fi.
19. Föräldraskap vid assisterad befruktning för homosexuella. Ju.
20. Diskriminering inom det sociala området på grund av sexuell läggning. Ju.
21. Finansiering av starka forskningsmiljöer – en internationell utblick. U.
22. Öppna dörrar – Sänkta trösklar. Slutrapport från arbetsgruppen Samverkan för arbetsmarknadsintegration. N.
23. Förbättrade ersättningsmöjligheter vid oljeskador till sjöss. Ju.
24. Effektivare regler om förverkande av fordon vid trafikbrottslighet. Ju.
25. Sjätte AP-fonden i det reformerade pensionssystemet. Fi.
26. Ändringar i det kommunala utjämnings-systemet enligt proposition 2003/04:155. – preliminära utfallsberäkningar. Fi.
27. Ersättningar och förmåner till statsråd m.m. SB.
28. Legitimation och skyddad yrkestitel. S.
29. Århuskonventionen. M.
30. Försvar för en ny tid. Försvarspolitisk rapport från Försvarsberedningen. Fö.
31. The Swedish Local Government Act. Fi.
32. Förstärkt kontroll av vapen m.m. Ju.
33. Ändringar i Arbetsgivarverkets instruktion. Fi.
34. Strukturella brister inom polisen. Ju.
35. Genetiska fingeravtryck. Ju.
36. Innovativa Sverige. En strategi för tillväxt genom förnyelse. N.
37. Samordnad upphandling. Fi.
38. Sveriges tillträde till FN:s tilläggsprotokoll mot människosmuggling. UD.
39. Det går långsamt fram... – jämställdheten inom jord- och skogsbrukssektorn. Jo.
40. Lag om tillträdesförbud. Ju.
41. Ekonomiskt utsatta barn. S.
42. Registerkontroll inom förskoleverksamhet, skola och skolbarnsomsorg. U.

Departementsserien 2004

Systematisk förteckning

Statsrådsberedningen

Ersättningar och förmåner till statsråd
m.m. [27]

Justitiedepartementet

Ändringar i mönsterskyddslagen på grund
av EG-förordningen om gemenskapsform-
givning. [3]
Samråd efter folkinitiativ. [4]
Ökad användning av intensivövervakning med
elektronisk kontroll. [7]
Ökad säkerhet i pass m.m. [8]
Några frågor om säkerhetsskyddslagen. [12]
Föräldraskap vid assisterad befruktning för
homosexuella. [19]
Diskriminering inom det sociala området på
grund av sexuell läggning. [20]
Förbättrade ersättningsmöjligheter vid
oljeskador till sjöss. [23]
Effektivare regler om förverkande av fordon
vid trafikbrottslighet. [24]
Förstärkt kontroll av vapen m.m. [32]
Strukturella brister inom polisen. [34]
Genetiska fingeravtryck. [35]
Lag om tillträdesförbud. [40]

Utrikesdepartementet

Svensk OECD-strategi – övergripande
prioriteringar och organisation. [17]
Sveriges tillträde till FN:s tilläggsprotokoll
mot människosmuggling. [38]

Försvarsdepartementet

Försvar för en ny tid. Försvarspolitisk
rapport från Försvarsberedningen. [30]

Socialdepartementet

Rätt nivå på socialbidraget. Är det lönsamt
att inte arbeta? [5]
Sprutbytesverksamhet för injektionsmiss-
brukare. [6]

Formerna för den framtida läkemedels-
reklamen. [13]
Drivkrafter för minskad sjukfrånvaro. [16]
Legitimation och skyddad yrkestitel. [28]
Ekonomiskt utsatta barn. [41]

Finansdepartementet

Försäkringsförmedling. [10]
Kommunal medverkan i landstingets sjuk-
transporter. [18]
Sjätte AP-fonden i det reformerade
pensionssystemet. [25]
Ändringar i det kommunala utjämnings-
systemet enligt proposition 2003/04:155.
– preliminära utfallsberäkningar. [26]
The Swedish Local Government Act. [31]
Ändringar i Arbetsgivarverkets instruktion.
[33]
Samordnad upphandling. [37]

Utbildningsdepartementet

Högre utbildning i utveckling. Bologna-
processen i svensk belysning. [2]
Finansiering av starka forskningsmiljöer
– en internationell utblick. [21]
Registerkontroll inom förskoleverksamhet,
skola och skolbarnsomsorg. [42]

Jordbruksdepartementet

Genomförandet av EU:s jordbruksreform
i Sverige. [9]
Förbättrad djurskydds- och livsmedels-
tillsyn. [11]
Genomförande av EG:s direktiv om
gemenskapsåtgärder för bekämpning av
mul- och klövsjuka. [14]
Tillstånd vid förvärv av lantbruksegendom
i glesbygd. [15]
Det går långsamt fram...
– jämställdheten inom jord- och skogs-
brukssektorn. [39]

Miljödepartementet

Århuskonventionen. [29]

Näringsdepartementet

Mer trä i byggandet. Underlag för en nationell strategi att främja användning av trä i byggandet. [1]

Öppna dörrar – Sänkta trösklar. Slutrapport från arbetsgruppen Samverkan för arbetsmarknadsintegration. [22]

Innovativa Sverige. En strategi för tillväxt genom förnyelse. [36]